

Møte tirsdag den 24. april 2012 kl. 10

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 75):

1. Redegjørelse av fornyings-, administrasjons- og kirkeministeren om arbeidet med å fjerne grensehindre i Norden.
2. Interpellasjon fra representanten Svein Flåtten til nærings- og handelsministeren:

«Norske bedrifter investerer stadig mer i fremvoksende økonomier, og internasjonale investeringer utgjør en økende faktor i det å skape utvikling i fattige land. I mange utviklingsland kan manglende forutsigbarhet ved det juridiske rammeverk hindre direkteinvesteringer. Eksponeringen for politisk risiko er stor, og bilaterale investeringsavtaler, BITs, utgjør et viktig verktøy for å sikre at norske bedrifter investerer. Norge har så langt inngått langt færre BITs enn våre naboland og EU. Det kan skape en konkurransemessig ulempe for norske bedrifter. Den norske modellavtalen for bilaterale investeringer gir ifølge norsk næringsliv verken tilfredsstillende beskyttelse mot ekspropriasjon eller effektiv håndheving ved å kreve uttømming av lokal rettsanvendelse. Derved gis et svakere vern enn andre lands BITs.

Hva vil statsråden gjøre for å øke omfang og kvalitet på avtaler for å beskytte norske investeringer?»

3. Referat

Presidenten: Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representantene Lise Christoffersen, Håkon Haugli og Anette Trettebergstuen om permisjon i tiden fra og med 24. april til og med 27. april og fra representantene Sylvi Graham, Øyvind Vaksdal og Karin S. Woldseth om permisjon i tiden fra og med 24. april til og med 26. april – alle for å delta i Europarådets parlamentariske forsamlings møte i Strasbourg
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Peter N. Myhre i tiden fra og med 24. april til og med 26. april for å delta i UNCTAD-konferanse i Doha, Qatar

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Buskerud fylke, Kjell Børre Hansen, foreligger søknad om å bli fritatt fra å møte i Stortinget under representanten Lise Christoffersens permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden 24.–26. april:
For Akershus fylke: Bente Stein Mathisen
For Buskerud fylke: Masud Gharahkhani
For Hedmark fylke: Thor Lillehovde
For Hordaland fylke: Torkil Åmland

For Oslo: Karin Yrvin og Sylvi Listhaug
For Rogaland fylke: Terje Halleland

Presidenten: Bente Stein Mathisen, Masud Gharahkhani, Thor Lillehovde, Torkil Åmland, Karin Yrvin, Sylvi Listhaug og Terje Halleland er til stede og vil ta sete.

Fra Statsministerens kontor foreligger følgende brev til Stortinget, datert 20. april 2012:

«I statsråd for H.M. Kongen holdt på Oslo slott 20. april 2012 kl. 1100 er bestemt:

Statssekretær Lotte Grepp Knutsen gis etter søknad avskjed i nåde fra embetet som statssekretær for statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen.»

Presidenten foreslår at det refererte brevet vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Statsråd Lars Peder Brekk overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande vil framsette to representantforslag.

Trine Skei Grande (V) [10:03:56]: På vegne av representanten Borghild Tenden og meg sjøl vil jeg framsette to representantforslag, et om en stipendordning for unge kulturtalenter og et om likebehandling av kompetansesentre for rytmisk musikk.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:04:21]

Redegjørelse av fornyings-, administrasjons- og kirkeministeren om arbeidet med å fjerne grensehindre i Norden.

Presidenten: Før statsråd Rigmor Aasrud får ordet for å gi sin redegjørelse, vil presidenten foreslå følgende opplegg for debatten knyttet til denne saken:

Det tas utgangspunkt i § 34 a i Stortingets forretningsorden, som omhandler redegjørelse fra et medlem av regjeringen, men bestemmelsen fravikes ved at første ledd punkt b legges til grunn selv om redegjørelsen tas opp til behandling straks og ikke i et senere møte. Det innebærer at de generelle bestemmelsene i §§ 35–37 vil gjelde for debatten, med unntak av at det åpnes for inntil seks replikker med svar umiddelbart etter statsrådets redegjørelse.

Presidenten vil videre foreslå at den øvrige debatten blir begrenset til 1 time og 20 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Leder for delegasjonen til Nordisk råd 10 minutter, Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Eventuelle andre medlemmer av regjeringen som deltar

i debatten, får en taletid på inntil 5 minutter, og det åpnes for inntil seks replikker med svar etter innlegget innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Statsråd Rigmor Aasrud [10:06:21]: Grunnen til at vi skal diskutere grensehindre i Stortinget i dag, er at Nordisk råd har tatt et prisverdig initiativ til at dette viktige temaet skal diskuteres i alle de nordiske parlamentene i løpet av april. I det formelle nordiske regjeringssamarbeidet står grensehindre sentralt. Som nordisk samarbeidsminister leder jeg arbeidet i Nordisk ministerråd i år, og grensehindre utgjør en viktig prioritering i det norske formannskapsprogrammet. Det er derfor jeg som holder denne redegjørelsen på vegne av regjeringen.

Jeg ønsker dagens debatt om grensehindre velkommen. Den norske regjeringen håper at økt fokus kan bidra til å framskynde løsninger på hindrene. Jeg viser til debatten om Meld. St. 5, den 6. mars i år, der grensehindre var et viktig gjennomgangstema. Debatten om stortingsmeldingen bør være et utgangspunkt for å diskutere grensehindre på årlig basis.

I nordisk kontekst har «grensehindre» vært ensbetydende med enhver form for hinder som beror på ulikheter i lover og forordninger, forskrifter eller andre regelverk, eller praksis som er besluttet av offentlige organer. Men denne definisjonen er kanskje ikke den beste og mest gangbare. På det første samarbeidsministermøtet jeg ledet under norsk formannskap i februar, ble det vedtatt å arbeide med en handlingsplan for arbeidet med grensehindre. Mandatet vil inkludere arbeid nettopp med en felles definisjon av hva et grensehinder er, bidra til en bedre organisering og fokusering av arbeidet samt forankre det bedre i sektorene. Arbeidsgruppens forslag planlegges lagt fram på Nordisk råds sesjon i Oslo i 2013.

Det arbeides godt med grensehindre på både nordisk og nasjonalt plan. Jeg mener likevel at vi bør diskutere om organiseringen er den mest hensiktsmessige i dag. Grensehinderforum har siden opprettelsen av statsministerne i 2007 vært det viktigste forumet for å løse grensehindre mellom de nordiske landene. Bjarne Mørk-Eidem er Norges representant i Grensehinderforum. I 2011 ble det opprettet en departements sammensatt kontaktgruppe. Kontaktgruppen bidrar til at saker kan tas opp raskere, og samtidig gjøre det enklere for Grensehinderforum og Mørk-Eidem å få kontakt med relevante fagenheter i departementene. Tilsvarende kontaktgrupper finnes i alle de nordiske landene. Dette bidrar til å effektivisere arbeidet.

Grensehinderforum arbeider tett sammen med grensehinderaktørene. Grensetjenesten ved Morokulien på riksgrensen mellom Norge og Sverige er en av disse. I tillegg finnes grenseregionale aktører som Øresund Direkt og de nordiske informasjonstjenestene Hallo Norden og Norden i Fokus. Under Nordkalottrådet er det nylig opprettet et kontor med ansvar for spørsmål som vedgår Sverige og Finland. Tilsvarende skal opprettes for spørsmål som ved-

går Norge og Finland. Sammen gjør disse kontorene daglig en viktig jobb for å hjelpe medborgere og næringsliv. Det er disse organene som ivaretar henvendelser, og som tar pulsen på grensehindrene.

Leder av Grensehinderforum, Ole Norrback, har tidligere trukket fram noen områder han mener nasjonale og nordiske organer bør arbeide mer aktivt med. Lovgivingssamarbeid og tydelige signaler til administrasjon om viktigheten av arbeidet mot grensehindre er blant disse.

Da jeg overtok formannskapsstolen i Nordisk ministerråd den 1. januar, sendte jeg et brev til alle norske ministre som har ministerrådsansvar i 2012, med instruks om å sette fokus på arbeidet med grensehindre. De ulike nordiske institusjonene er også involvert i arbeidet med å løse hindrene. Nordisk Innovasjon er en av disse. Når det gjelder nordisk lovgivningssamarbeid, har det vært arrangert flere konferanser, bl.a. i København i 2010 og i Stockholm i fjor. Den nordiske koordineringen mener jeg også vil bli bedre når den omtalte handlingsplanen for grensehindre kommer på plass.

Jeg vil i september samle alle grensehinderaktørene i Norden og Grensehinderforum til Grensetjenesten ved Morokulien. Naturlig nok vil også den svenske samarbeidsministeren være til stede. På Morokulien vil framtidens arbeid med grensehindre bli diskutert. Samtidig feires 10-årsjubileet for Grensetjenesten. Her ser vi fram til deltakelse også fra Stortinget.

Hvordan skal vi så arbeide for å forebygge at nye grensehindre oppstår? Vi må huske at det regelverket som skaper grensehindre i Norden, i de aller fleste tilfeller vil skape tilsvarende grensehindre i EØS-området. Konsekvensene vil derfor kunne bli omfattende.

Grensehindre kan oppstå ved ikrafttredelse av nytt nasjonalt regelverk, ved endringer i nasjonalt regelverk, ved endringer i praksis eller ved implementering av EU/EØS-regelverk. Forebyggingen har både felles elementer og særtrekk.

I forbindelse med utarbeidelse av nytt nasjonalt regelverk og ved endringer i eksisterende regelverk er det en rekke krav til forhold som skal utredes. Dette gjelder f.eks. økonomiske og administrative konsekvenser, forholdet til menneskerettighetene, konsekvenser for likestilling og miljøkonsekvenser, for å nevne noen.

Nordisk ministerråd oppnevnte sommeren 2010 en ekspertgruppe som fikk i oppgave å kartlegge grensehindre på arbeids- og sosialområdet. Gruppens mandat var å drøfte omfang, årsaker og konsekvenser av hindre samt utforme en modell til håndtering av problemene. Sluttrapporten forelå ved utgangen av mars i år og ble presentert på et seminar jeg deltok på den 19. april. I rapporten omtales om lag 35 grensehindre av ulik art.

Rapporten er den første i sitt slag som, i tillegg til å analysere mange av Grensehinderforums grensehindre, også foreslår løsninger. Jeg mener derfor at den kan danne grunnlag for det framtidige arbeidet med grensehindre i Nordisk ministerråd-sammenheng, og spesielt når det gjelder den kommende handlingsplanen.

Ekspertgruppen har innhentet detaljert informasjon om internasjonalt og nasjonalt regelverk og om praksis knyttet

til alle grensehindre gruppen er gjort oppmerksom på, eller som den selv har avdekket. En utfordring for ekspertgruppen har vært at beskrivelsen av de enkelte grensehindrene har vært så generelle at det har vært krevende å utrede hva problemet egentlig består i.

Årsakene til at det oppstår grensehindre i hvert enkelt tilfelle kan ifølge ekspertgruppen finnes på ulike nivåer: EU-regelverk eller fortolkning av dette, nasjonale regler, administrative rutiner eller mangel på informasjon.

De løsningene som ekspertgruppen skisserer i rapporten, krever at det for hvert eneste grensehinder gjøres en grundig vurdering av de økonomiske og administrative konsekvensene av den aktuelle endringen. Deretter vil det enkelte land måtte ta stilling til hvorvidt det er ønskelig å foreslå slike endringer. Den vurderingen må gjøres i det enkelte fagdepartement som er ansvarlig for regelverket.

Det er viktig å merke seg at gruppen ikke gir noen anbefalinger til løsning, men utelukkende peker på hvordan de ulike grensehindrene teknisk sett vil kunne løses. Medlemmene i gruppen arbeidet som uavhengige eksperter, og forslagene må derfor ikke oppfattes som nasjonale holdninger. Gruppen sier i sin rapport tydelig at beslutningen om hvordan eller om det er ønskelig å gå videre med de ulike løsningsforslagene, vil måtte gjøres på nasjonalt nivå.

Det er også viktig å være oppmerksom på at løsningen på grensehindre i de fleste tilfeller ikke vil kunne isoleres til kun å gjelde nordiske arbeidstakere. Løsningen vil i utgangspunktet omfatte arbeidstakere fra hele EØS-området.

Slik jeg ser det, må en del av grensehindrene løses gjennom endringer i EU-regelverket. For disse er det altså ikke slik at det enkelte nordiske land på egen hånd kan løse problemet gjennom endringer i nasjonalt regelverk, eller bestemme at problemet skal løses på en bestemt måte.

Det må tas stilling til hvordan rapporten og anbefalingene konkret skal følges opp både i nordisk sammenheng og i det enkelte land. Dette innebærer bl.a. at de enkelte fagdepartement i de ulike land vil måtte vurdere hvilke endringer man ønsker å prioritere, og hvordan disse best kan løses. Det vil de respektive debattene i de nordiske land kanskje kunne fortelle oss noe mer om.

Oppmerksomheten om grensehindre har økt de siste årene. Utfordringen er å omsette politisk oppmerksomhet til konkrete og synlige resultater i form av løste grensehindre. Her kan landene og fagministerrådene spille en vesentlig rolle. Den enkelte fagstatsråd må få ansvar for oppfølgingen på sitt område.

Det er for tidlig her og nå å komme med noen konkrete lovnader knyttet til løsninger på grensehindrene i rapporten. Vurderinger av om, og i tilfelle hvordan, de ulike grensehindrene skal løses, vil måtte gjøres i det enkelte land gjennom en ordinær demokratisk prosess.

Jeg vil imidlertid peke på noen eksempler fra rapporten som det arbeides med å løse. For det første: Rehabilitering for personer som er medlem i trygden i ett nordisk land og bosatt i et annet, har lenge vært drøftet mellom de nordiske landene. En slik person har ved sykmelding risikert å miste muligheten for arbeidsrettet rehabilitering. Etter artikkel 12 i forslag til ny nordisk konvensjon om trygd

skal institusjoner i arbeidslandet og bostedslandet samarbeide om rehabiliteringstiltak. På grunn av lovvalgsreglene i forordningen kan arbeidstrening medføre skifte av trygdemedlemskap, og dette kan igjen føre til at retten til kontantytelser fra det tidligere arbeidslandet faller bort. Den nye nordiske konvensjonen pålegger da de berørte landene, så langt som mulig, å løse situasjonen til den enkeltes beste ved avtaler etter forordningens artikkel 16. Den nye konvensjonen ventes å tre i kraft tidlig i 2013 og bør bidra vesentlig til å bedre situasjonen på dette området når arbeidslandet er et annet land enn bostedslandet.

Et annet eksempel er grensearbeidere som blir arbeidsløse mens han eller hun mottar sykepengen, og som ikke får arbeidsløshetsytelser om vedkommende blir delvis friskmeldt. Etter ekspertgruppens vurdering oppstår dette problemet på grunn av uriktig forståelse og praktisering av lovvalgsreglene som følger av EUs trygdeforordning, og foreslås løst ved å sikre at arbeids- og velferdsetaten praktiserer reglene riktig i slike saker.

Lang saksbehandlingstid i EU-saker er en tredje sak det arbeides med. For Norges del er det særlig utstedelse av attest E-301, om overføring av arbeids- og trygdeperioder fra Norge, som volder problemer. For å løse dette grensehindret kreves det at arbeids- og velferdsetaten sørger for tilstrekkelige ressurser og prioritering av dette arbeidet. Alle nye søknader som er tilstrekkelig dokumentert, blir nå behandlet innen tre uker. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for attest E-301 var ved årsskiftet åtte uker.

Blant de grensehindrene som omtales i rapporten, og som for Norges del er blitt løst i løpet av gruppens arbeid, er bl.a. tilleggskrav om utført arbeid for å kunne sammenlegge arbeids- og forsikringsperioder fra et annet land ved søknad om støtte ved arbeidsledighet. Norge hadde tidligere et krav om at EØS-borgere måtte ha jobbet i Norge i minimum åtte uker før de kunne få overført opptjent rett til arbeidsløshetsytelser i forbindelse med søknad om dagpenger. Denne regelen ble opphevet høsten 2011, og grensehindret er dermed løst for Norges del.

Et annet eksempel er bidrag til reiser til ansettelsesintervjuer over grenser. Mobilitetsfremmende stønader kan gis for å dekke utgifter til reise til nytt arbeidssted eller til jobbintervju og kunne tidligere bare gis for reiser i Norge eller til og fra norsk grense. Fra og med 1. januar 2012 er det åpnet for at arbeids- og velferdsetaten skal kunne gi slik stønad for reiser i hele EØS-området. Grensehindret er dermed løst for Norges del.

Til slutt vil jeg ta et eksempel på et grensehinder som inngår i rapporten, men som jeg mener bør fjernes fra listen, og det gjelder fastsettelse av fedrekvoten.

Menn som arbeider i Norge, men som har en ektefelle/partner som ikke bor eller arbeider i Norge, har ingen selvstendig rett til fedrekvote eller foreldrepenger. Den norske ordningen innebærer at dersom far arbeider i Norge, mens mor arbeider i et annet nordisk land eller EØS-land før fødselen, får ikke far rett til fedrekvote. Fra norsk side er det ikke ønske om å endre disse reglene, fordi det innebærer en omfattende endring av vår politikk.

Vi må være klar over at de nordiske landene alle har sin egenart, bunnet i egne politiske beslutninger og løs-

ninger best tilpasset egne innbyggere. Jeg mener derfor at man etter en grundig prosess i det enkelte departement må kunne vurdere å avskrive noen grensehindre. Ikke alle kan, eller bør, defineres som reelle grensehindre. Enkelte kan til og med være ønskede grensehindre, f.eks. gjelder det regler som fastsettes for å hindre eksport av trygdeytelser.

For flere av grensehindrene som rapporten omtaler, vil det kunne være tilstrekkelig at kun Norge foretar endringer i lover og regelverk, i andre bør vi kunne bidra til en løsning sammen med flere av de andre landene.

En fullstendig nedbygging av grensehindre er verken realistisk eller ønskelig, fordi de nordiske land har ulike lover og regelverk. Vi har i tillegg ulik kultur på mange områder. Våre særnorske velferdspolitiske løsninger kan ikke anses som reelle grensehindre.

I det videre arbeidet med gjennomgangen av særnorske grensehindre i den nevnte rapporten vil behandlingen i de ansvarlige ministerrådene innenfor arbeids- og sosialområdet være viktig, og vi må komme tilbake til resultatene av dette etter hvert.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [10:22:10]: Statsråden avsluttet med det som kan oppfattes som regjeringens ambisjonsnivå innenfor dette arbeidet – en fullstendig nedbygging av grensehindre er ikke ønskelig.

Hun sa også at vi er nødt til å avskrive en rekke grensehindre fordi det fra norsk side ikke er ønskelig at de skal oppfylles. Det er avgjørende at våre naboer, også i dette samarbeidet, er enig i at disse ikke skal anses som grensehindre.

Det har vært en debatt i de andre nordiske parlamentene i den senere tid rundt dette temaet. I Danmark sa den danske samarbeidsministeren at grensehindre ikke hører hjemme i det nordiske samarbeidet. Det er ikke tvil om at de skal fjernes en for en.

Er det også statsrådets ambisjonsnivå?

Statsråd Rigmor Aasrud [10:23:18]: Som jeg sa i min innledning, er det ikke ønskelig å fjerne alle norske grensehindre. Grensehindrene er der for at vi skal hindre bl.a. eksport av trygdeytelser. Det mener jeg er riktig. Dessuten er det også en del andre grensehindre som det er ønskelig – ut fra de politiske beslutninger som er tatt i Norge – å opprettholde.

Men så er jeg enig i at vi skal jobbe for å fjerne så mange grensehindre som mulig der det er mer praktiske konsekvenser som legges til grunn for det. Jeg tror vi må erkjenne at det er forskjellige politiske grunnsyn i de nordiske regjeringene og hos flertallet i de nordiske parlamentene. Det vil også prege noen av de holdningene og svarene vi måtte gi når det gjelder de enkelte grensehindrene.

Per-Kristian Foss (H) [10:24:15]: Jeg er enig med statsråden i at det er enkelte grensehindre som ikke skal fjernes. Særlig eksport av trygdeytelser er viktig, for det kan gi overslag i forhold til EØS og gi en uheldig vridning i forhold til ikke-ønsket arbeidsinnvandring. Mye er øns-

ket, men eksport av trygdeytelser er kanskje ikke det beste virkemidlet vi har. Så det er jeg enig i.

Men det er andre ting jeg stusser litt på. Rundskrivnet av 2008 er et utmerket rundskriv, men hvor mye virker det egentlig i praksis? Her er et par eksempler: Det slår meg at innføring av datalagringsdirektivet i ulike land slett ikke er gitt en lik implementering av EØS-direktiv, og innføring av nye regler for kjernekapital i bankene har gitt sterk konkurranseforskyvning mellom ulike banker i nordiske land. Dette er særlig viktig for Norge, for vi har et stort innslag av utenlandskeide banker.

Hva er statsrådets kommentar til det?

Statsråd Rigmor Aasrud [10:25:23]: Jeg er enig med representanten Foss i at enkelte vedtak som gjøres i Norge, bidrar til at vi får forskjellige løsninger i de nordiske landene. Jeg tror ikke det hadde vært mulig å få til en felles nordisk holdning til datalagringsdirektivet. Til det var de politiske uenighetene for store. Det synes jeg er et godt eksempel på hvorfor vi får forskjellig regelverk i de forskjellige nordiske landene. Det var en krevende sak. Vi hadde – og har fortsatt – diskusjoner omkring dette i Norge, og jeg opplever at debatten og interessen for problemstillingene som er knyttet til datalagringsdirektivet, er forskjellig i de nordiske landene. Det samme antar jeg gjelder – uten at jeg har så god kjennskap til det – kjernekapitalproblematikken i norske banker. Så dette er gode eksempler på at grensehindre kan oppstå fordi vi har politisk forskjellig ståsted.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:26:32]: Jeg vil først takke statsråden for en god redegjørelse, som viste både utfordringer og dilemmaer omkring temaet.

De nordiske statsministrene besluttet i 2007 å «med alle midler rydde vekk de vanskeligheter som innbyggerne kan støte på i det nordiske forholdet».

Det er altså forankret hos statsministrene. Spørsmålet mitt til samarbeidsministeren er: Ser ministeren noe verktøy – noen virkemidler – som står ubrukt i dette viktige arbeidet?

Statsråd Rigmor Aasrud [10:27:10]: Jeg tror det står mye ugjort når det gjelder å systematisere arbeidet og få ryddet i grensehindrene. Derfor tror jeg – som jeg sa i min redegjørelse – at det er viktig å lage en handlingsplan der vi både blir enige om noen definisjoner og lager et system for hvordan vi skal følge opp de enkelte grensehindrene. Så tror jeg det grepet vi har gjort i Norge nå – at vi i tillegg til å ha det grensehinderforumet som Bjarne Mørk-Eidem er medlem av, og som gjør en utmerket pådriverjobb med å få på plass en embetsgruppe som kan være samarbeidspartner der – vil bidra til at det vil være lettere å både identifisere og finne forslag til løsninger.

Til slutt vil jeg, som jeg sa i min redegjørelse, vurdere om det er hensiktsmessig å sette ned tilsvarende ekspertgrupper som det vi nå har fått på sosial- og trygdeområdet – og som vi skal følge opp – på andre områder der det er flere grensehindre. Den arbeidsmåten kan være hensikts-

messig i tiden framover. Så: Ja, det er fortsatt igjen noen ubrukte muligheter.

Vigdis Giltun (FrP) [10:28:24]: Vi er blitt klar over et problem med at fedre ikke får rett til permisjon når de får barn, hvis ikke moren har opparbeidet denne retten i Norge. Jeg synes det er synd at regjeringen ikke vil se på det spørsmålet, for dette kan jo også gjelde norske menn som har jobbet i Norge i alle år, som har fått barn med en svensk dame, men som ennå ikke har flyttet til Sverige. De får altså ingen rett til å være hjemme med barna sine.

Jeg vil stille et par spørsmål: Hva mener statsråden hvis det er omvendt, nemlig at den svenske mammaen jobber i Norge: Vil da den svenske pappaen, som bor i Sverige, få den permisjonsordningen gjennom hennes opparbeidelse? Og hva med de homoseksuelle som får baby: Hvordan kan de opparbeide seg rett til å være hjemme med det lille barnet, hvis det kun skal knyttes til morens inntekt? Ville det ikke være mer riktig å knytte det til inntekten til den som skal ha permisjonen?

Statsråd Rigmor Aasrud [10:29:25]: Representanten Giltun stiller meg ganske detaljerte spørsmål. Når det gjelder homofile og lesbiske som lever i parforhold, mener jeg vi har sikret et godt permisjonsregelverk i Norge også for dem. Detaljerte regler for hvordan det er hvis en svensk arbeidstaker arbeider i Norge, er omfattet av norsk trygdelovgivning og har en ektefelle som bor i et annet land, klarer jeg ikke å svare på over bordet.

Men det grunnleggende i den saken er jo at vi ikke ønsker å ha den type eksport av trygdeordninger. Disse ordningene gjelder altså innenfor hele EØS-området, og det var jo en grunnleggende forutsetning for at regler ble fjernet og er sånn som de er. Jeg trodde Fremskrittspartiet var blant dem som sto i bresjen for å støtte opp under det. Så, ja, jeg mener reglene er riktige, men de detaljerte spørsmålene får vi eventuelt komme tilbake til.

Torgeir Trældal (FrP) [10:30:35]: Grenseoverganger i Norge er et stort problem. Man stenger dem når det er helligdager, og man har nattestengt.

Vi kan ta tollstasjonsovergangen over Bjørnfjell bare i forbindelse med påsken: Da man åpnet denne etter påsken, sto det nærmere 80 vogntog og ventet, og noen hadde ventet i opptil flere dager. Dette skaper en del trafikkaos og andre problemer for næringen – på toppen av at lakseeksporten, som veldig ofte går over her, ikke var til stede, for de var klar over at denne tollstasjonsovergangen var stengt. Dette gjør at næringslivet taper ufattelig mye penger, tid og annet, så jeg vil spørre statsråden om hun nå vil garantere at hun vil gå inn og få ryddet opp i dette, slik at næringslivet og flyten mellom grensene kan være sånn som det skal være i et samfunn.

Statsråd Rigmor Aasrud [10:31:34]: Spørsmålet representanten Trældal stiller, dreier seg vel ikke om et grensehinder på den måten vi definerer det, men regjeringen er klar over at det er utfordringer knyttet til åpningstider og bygningsmasse på en del av grensestasjonene våre. Så

det har vi med oss og vil selvsagt jobbe med det i tiden framover.

Når det eventuelt kan komme konkrete løsninger for den aktuelle grensestasjonen, må vi sjekke ut med Finansdepartementet, som vel har ansvar for tollspørsmål. Men det er en relevant spørsmålsstilling, og regjeringen er oppmerksom på problemstillingen. Jeg skal love at jeg tar det med meg også i det videre arbeidet.

Presidenten: Torgeir Trældal til replikk nr. 2.

Torgeir Trældal (FrP) [10:32:13]: Jeg kan ikke forstå at statsråden sier at dette ikke er et grensehinder. Når det kommer varer som sendes fra hele verden, spesielt til Norden fra Baltikum og skal over til Vest-Europa, som blir stående, gjør det at kvaliteten forringes, og man får mindre betalt når man ikke kan kjøre over grensen. Det er tross alt en jobb for Norge å holde grensen åpen. Da må også Norge gjøre det sånn at vogntog fra Sverige, Danmark og ellers får det de trenger for å komme over grensen, og ikke blir stoppet der. Det er jo faktisk verre å komme seg over denne grensen enn å komme seg over grensen til Russland. Det kan jo ikke være sånn i Norden. Hvis statsråden mener at det ikke er et grensehinder, ber jeg statsråden spesifisere og forklare meg hvordan man kan si at det ikke er et grensehinder.

Statsråd Rigmor Aasrud [10:33:11]: Jeg mener at det som er et grensehinder, er der hvor vi har et regelverk som skaper utfordringer. Spørsmålet om hvor lang åpningstid man skal ha, er vel i større grad et bevilgningsspørsmål.

Så er jeg enig i at det kan være problematisk for næringslivet at man ikke får passert tollstasjoner på det tidspunktet man trenger å passere, for det kan hindre framflyt av varer inn i Norge. Ikke minst er det viktig for fiskeindustrien at fersk fisk kommer på markedet så raskt som mulig. Så jeg forstår at det er en utfordring, og jeg mener at det må løses gjennom eventuelle endringer i bevilgninger. Jeg er også kjent med at det er en del bygningsmessige utfordringer på noen av grensestasjonene våre som vi jobber med å finne gode løsninger på.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:34:21] (leder av Stortingets delegasjon til Nordisk råd): Etter 60 år med nordisk samarbeid i Nordisk råd gjenstår det fortsatt mange hindre for arbeid, studier og næringsdrift over grensene i Norden. I år er det første gang man i like former og omtrent samtidig holder en debatt om den frie bevegelighet og grensehindringer i alle de nordiske lands parlamenter.

De nordiske statsministrene besluttet – som jeg nevnte tidligere i min replikk – i juni 2007 å «med alle midler rydde vekk de vanskeligheter som innbyggerne kan støte på i det nordiske forholdet». For å sette fart i dette arbeidet ble det nedsatt et grensehinderforum som særskilt skulle oppfordre myndigheter i de nordiske land til å finne løsninger på grensehindringer. Avskaffer vi grensehindringer, er det mulig å få en samfunnsøkonomisk gevinst for

hele Norden, som vil bidra til å gjøre Norden til en mer dynamisk og fremtidsrettet region.

Mye bra arbeid er gjort, men når noen grensehindre er fjernet, kommer dessverre nye til gjennom de lover og vedtak som vi gjør i våre parlamenter. Nordisk råd og Stortingets delegasjon har prioritert høyt arbeidet med å fjerne hindringer for mobilitet på arbeidsmarkedet.

Grensehinderforum og Hallo Norden har identifisert en rekke hindringer for enkeltpersoner og for næringslivet. Den 19. april i år fremla samarbeidsminister Rigmor Aasrud en nordisk rapport om grensehindre på arbeidsmarkeds- og sosialområdet i Norden. Dette er en utmerket rapport som også presenterer løsningsforslag. Det ser ikke ut til at regjeringen skal bli arbeidsledig på dette området.

Som nevnt prioriterer Nordisk råd og delegasjonen grensehinderarbeidet høyt, og vi er tilfreds med den gode dialogen vi har med regjeringssiden. Men arbeidet må intensiveres. Vi må få opp tempoet, for vi er utålmodige. Det er mange personer og små bedrifter som ser fram til en enklere hverdag.

I forkant av debatten her i dag anmodet delegasjonen regjeringen om i sin redegjørelse å legge særlig vekt på arbeidsmarked, næringsliv og velferdsstatens rettigheter. Jeg synes ministeren har gjort dette på en god måte.

Debatten vi har her i dag, må ikke bli bare fagre ord. Vi må nå sørge for reell fremdrift i saken. Derfor er jeg glad for at alle partier har kommet overens om fem forslag som det henstilles til regjeringen å følge opp. Denne tverrpolitiske enigheten er viktig, og jeg er sikker på at vi nå kan ta nye steg mot et mer grenseløst Norden. Jeg tar derfor opp de forslagene som er omdelt i salen, på vegne av Bendiks H. Arnesen, Hans Frode Kielland Asmyhr, Per-Kristian Foss, Alf Egil Holmelid, Per Olaf Lundteigen, Trine Skei Grande og meg selv.

Det er viktig at myndighetene i Norden finner løsninger på de problemer som oppstår for den enkelte borger, når myndighetene i de nordiske land ikke kan bli enige. Det er ikke den enkelte borger som skal finne ut av dette. Grensehinderforum har vist sin berettigelse gjennom sitt arbeid. Nå er det på tide å gå et skritt lenger for å hjelpe den enkelte borger i Norden. Regjeringen må ta et initiativ til å få etablert en nordisk ombudsmann eller ombudsmannsinnsans som den enkelte borger kan henvende seg til.

Men hva hjelper det å fjerne fem hindringer når ti nye kommer til? Vi må ha med oss dette når nye lover vedtas, og når EUs rettsakter skal gjennomføres. Jeg vil gi honnør til tidligere justisminister Knut Storberget og samarbeidsminister Heidi Grande Røys. Sammen sendte de i desember 2008 et felles brev til alle departement hvor de understreket at nye lovproposisjoner burde inneholde en vurdering av om lovforslaget kunne tenkes å skape grensehindre i Norden – grensehindre som reelt sett kan hemme mobiliteten over nordiske landegrenser. De to ministrene pekte også på at om det mangler en slik vurdering, kan berørte fagkomiteer i Stortinget ta opp spørsmålet når de behandler proposisjonen.

Når det gjelder gjennomføring av EUs rettsakter, fremholder de to ministrene at de nasjonale lovgiverne ikke sjelden har et visst «handlingsrom». Som det sies i brevet:

«Å etterstrebe enhetlige regler i Norden blir dermed det samme som å etterstrebe en enhetlig gjennomføring av rettsaktene så langt det lar seg gjøre.»

I Justisdepartementet ble det i 2008 lagt opp til gode rutiner for å hindre nye grensehindre mellom de nordiske land. Jeg tror det er behov for å minne alle departementer om dette brevet.

Enkeltpersoner og små næringsbedrifter møter problemer i sitt daglige virke når grensene mellom de nordiske land krysses. Jeg vil her bare nevne et par eksempler på dette, problemer som det er mulig å løse:

Maskinentreprenører og andre som tar inn maskiner og utstyr, må fortolke – momsklarere – utstyret ved grensepassering. Dette betyr at merverdiavgift må innbetales før grensepassering. Avgiftene tilbakebetales når oppdraget er ferdig, men det betyr ofte en likviditetsmessig belastning for entreprenører og mindre bedriftseiere. Delegasjonen har fått høre beretninger fra mindre bedriftseiere som hver gang må pantsette huset sitt for å få et lån i banken for å innbetale merverdiavgiften, og som må frasi seg oppdrag fordi verdien på huset er for lav.

Skattemyndighetene forstår ikke at dette kan være et problem, for, som de sier: Man får jo pengene tilbake.

Det er sannelig ikke lett å få endret ordninger når myndighetene ikke ser problemene de aktuelle reglene fører til.

Det bør altså etableres en ordning med fritak for fortolling av maskiner og utstyr dersom utstyret skal brukes i en begrenset periode og for spesifikke oppdrag. Ordningen må kombineres med en registreringsordning ved inn- og utpasseringer av grensen for å sikre kontrollen og hindre misbruk.

Yrkesutdannede i et nordisk land har ofte problemer med å få arbeid i et annet nordisk land. Dette kan skyldes ulikheter i selve utdannelsen eller at nasjonale autorisasjonsordninger er innført, som skaper et svært lite fleksibelt system. Delegasjonen har fått opplyst at det er vanskeligere for en svensk bilmekaniker utdannet i Sverige å bli verksmester i et norsk bilverksted enn for en bilmekaniker med utdanning fra Tyskland eller Slovakia. Begrunnelsen fra kompetent norsk myndighet er at den svenske mekanikerutdannelsen er oppbygd på en slik måte at den er vanskelig å sammenligne med den norske utdannelsen. Vi må akseptere hverandres yrkesutdanning, slik at en norsk elektriker kan installere lys i svenske hus, og en svensk bilmekaniker må kunne reparere norske biler.

Mennesker som pendler til jobb i et annet nordisk land, og som rammes av yrkesskade eller lengre tids sykdom, kan risikere å måtte reise til arbeidslandet for rehabilitering. Det er helt uholdbart. For mange er dette en ekstra belastning i tillegg til selve sykdommen. Man blir ikke friskere av å sitte i en bil eller på et tog i mange timer for å få rehabilitering i arbeidslandet. Men fordi reglene er slik, blir man tvunget til lange reiseavstander. Det er ikke gunstig for arbeidstakeren. Derfor bør rehabilitering skje nærmest mulig bostedet. Målet er jo at arbeidstakeren ved en bedre løsning skal komme lettere og fortære tilbake til arbeidslivet.

Regjeringen har formannskapet i Nordisk ministerråd i 2012 og har derfor et spesielt ansvar for å få fjernet grense-

hindringer mellom de nordiske land. Delegasjonen har formannskapet i Nordisk råd i 2013, og vi vil følge opp dette arbeidet. Vi har forventninger, og vi har sagt at vi er utålmodige. Jeg ser fram til en første tilbakemelding fra regjeringens side i den kommende meldingen til Stortinget om nordisk samarbeid.

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide har tatt opp de forslag hun refererte til.

Bendiks H. Arnesen (A) [10:44:28]: Det er en historisk dag i Stortinget, og det er historiske uker i de nordiske parlamentene, fordi vi denne måneden har hatt – og skal ha – debatter om grensehinder i alle våre nordiske parlament. Som delegasjonens leder sa: Dette har aldri skjedd før, til tross for at det i det meste av Nordisk råds historie har vært snakket om grensehinderproblematikken.

Jeg vil takke statsråden for redegjørelsen og for at hun som samarbeidsminister er positiv til Nordisk råds ønske om å få en slik debatt i parlamentene.

La meg først uttrykke enighet med dem som sier at vi ikke kan og skal fjerne alle grensehinder. Vi er forskjellige land med forskjellige muligheter og forskjellige utfordringer. Derfor er ikke et totalt bortfall av alle grensehinder verken mulig eller ønskelig.

Jeg har merket meg at noen f.eks. har snakket om de grensehindringer som gjelder landbruk og landbruksvarer. Her snakker vi om nasjonale bestemmelser som tar hensyn til mulighetene for å drive matproduksjon ut fra klimatiske og topografiske forhold, og hvor forutsetningene innenfor Norden er svært forskjellige. Vi må i denne sammenheng ikke glemme at vi har et ansvar for å holde matjorda i hevd og for å produsere mat til våre innbyggere der dette er mulig. Ingen er tjent med at denne muligheten svekkes i deler av Norden.

Samtidig har vi mange grensehinder som etter mitt syn er en plage for folk og for mulighetene til å bo og jobbe over våre landegrenser. Altså gjelder det å kunne utøve en mobilitet som både er ønskelig og nødvendig i Norden.

Jeg tror at en rekke slike grensehindringer har blitt slik på grunn av utilsiktede virkninger av nasjonale vedtak, og at de derfor også må kunne fjernes på en rimelig enkel måte. Her er det nok også mye vilje og ikke minst handling som skal til.

Jeg tror nok også at det trengs et mer betydelig fokus på hva nye krav og regler fra EU betyr for at det oppstår nye grensehinder og for vårt nære nabolik her i Norden.

Jeg har lyst til å referere en som sa at når det var mulig for svenskene å skifte fra venstrekjøring til høyrekjøring uten de store hendelser, må det også være mulig å raskt få bort unødvendige grensehinder som bare er en plage for våre nordiske innbyggere.

Jeg mener at opprettelsen av Grensehinderforum i 2007 var et meget viktig grep for å komme videre med dette arbeidet, og jeg vil berømme forumets medlemmer for den jobben de har gjort hittil med å få fram fakta om dette store temaet.

Nordens Faglige Samorganisasjon og Foreningen Norden har i en meget god uttalelse tatt for seg tre grensehin-

der på det nordiske arbeidsmarkedet som de mener hindrer vekst og reduserer muligheten for velferd for alle. Her påpeker organisasjonene at mange titusener personer pendler hver dag over grensen mellom de nordiske land, og at mange flytter fra et land til et annet på grunn av jobb, studier og kjærlighet, som de skriver. De sier også at arbeidskraftens økte bevegelighet over grensene bidrar på en positiv måte til samarbeid landene imellom. Dette mener jeg de har helt rett i.

Jeg tror disse organisasjonene i denne korte uttalelsen er ved kjernen av utfordringene, og at det som må prioriteres aller høyest når det gjelder fjerning av grensehinder, er innenfor arbeidsmarkedet.

La meg avslutningsvis få rette en takk til presidentskapet som på en smidig måte har lagt til rette for denne viktige debatten. Jeg håper at den følges opp videre, og at vi i framtiden får flere slike debatter for å sette fokus på dette viktige temaet for de nordiske innbyggerne.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [10:49:33]: Det vesentlige for det nordiske samarbeidet er at Norden må sette saker på dagsordenen som gjør det nordiske samarbeidet relevant. Norden må sette saker på dagsordenen som viser hvilke utfordringer våre borgere møter i sin hverdag. Vi må med konkrete tiltak utfordre på hvordan vi skal løse disse, og på den måten gjøre hverdagen enklere både for våre borgere og for vårt næringsliv. Kun på denne måten blir etter min oppfatning det nordiske samarbeidet relevant, og kun på denne måten kan vi få forståelse i befolkningen for verdien av et nordisk samarbeid. I så måte er det prisverdig at vi nå har fått til en lik debatt omtrent på samme tid og med samme fokus i alle de nordiske parlamentene om hvordan vi skal fjerne en av de største hindringene for et smertefritt nordisk samarbeid, nemlig grensehindringene.

Norge har i år formannskapet i Nordisk ministerråd. Der må Norge være en tydelig drivkraft i dette arbeidet, stille tydelige krav til andre nordiske land om viktigheten av dette arbeidet, og ikke minst er Norge nødt til å være den beste eleven i klassen.

For å få forankring for det nordiske samarbeidet innebærer det at det nordiske samarbeidet ytterligere må spises og konsentreres mot arbeid som raskt gir en tydelig mereffekt for våre borgere, og at annet mer diffust arbeid må nedprioriteres til fordel for dette.

Grensehinderarbeidet er således et arbeid som er et tydelig eksempel på hva som bør være hovedfokuset i det nordiske samarbeidet. Det berører et stort antall innbyggere. Mange innbyggere er berørt av dette daglig, og grensehindre kan, hvis de brer om seg, svekke konkurransekraften for regionen betydelig. Likeledes kan en nedbygging styrke den nordiske regionens konkurransekraft i forhold til andre regioner i verden.

Nedbygging av grensehindre vil bidra til en mer fleksibel arbeidsstyrke i Norden, økt handel og ikke minst nedbygging av unødvendig og fordyrende byråkrati.

Det finnes et uendelig antall grensehindringer som enkeltpersoner i næringslivet må håndtere hver dag, uten at det blir gjort noe med disse. Grensetjenesten kan bidra med

informasjon om hvordan disse kan løses, men de skaper hele tiden utfordringer for dem som ikke har vært borti dem tidligere. Det er ønskelig at grensetjenesten blir ytterligere styrket, slik at våre borgere og vårt næringsliv kan få den veiledningen som de trenger.

I denne debatten så langt har jeg lagt merke til at flere talere, også fra regjeringens side, har vektlagt at det ikke er ønskelig å fjerne alle grensehindre. Ja, la oss da få en debatt – i Stortinget, men ikke minst i Nordisk råd – om det temaet. Hvilke konkrete grensehindre er det vi ikke ønsker å fjerne? For her tror jeg mange av de nordiske land vil ha en del oppfatninger i en slik debatt, og at det vil være uenighet om det temaet.

Grensehinderforum fungerer etter min oppfatning godt, men det er muligheter for forbedring også av dette.

Jeg støtter opprettelsen av en ombudsmannsordning, som på en måte er en forbedring av denne grensehinderforumsordningen som vi har hatt inntil nå. Borgerne må ha steder å henvende seg, slik at de kan få hjelp til å løse sine utfordringer, men like viktig er det at vi har tydelige drivkrefter i arbeidet.

Tiden er nå inne for et grenseløst Norden. Tiden er inne for å fjerne de grensehindringer som skaper stengsler for våre nordiske medborgere. Legitimiteten og fremtiden til det nordiske arbeidet hviler på dette.

Per-Kristian Foss (H) [10:54:56]: Grensehinder er et av de temaer som har stått høyest på den nordiske dagsordenen i mange år. Både i Ministerrådet, gjennom Grensehinderforum og i Nordisk råd har man betydelig oppmerksomhet rettet mot formelle og praktiske begrensninger på nordiske borgeres mulighet til fritt å kunne bevege seg, bo, arbeide og stifte familie i Norden.

Norden og Europa for øvrig er tettere integrert enn noen gang. Samtidig eksisterer det fortsatt flere hindringer i det praktiske liv enn vi skulle tro. Ofte er det mer et resultat av manglende oppmerksomhet eller av stivbent praksis enn av vond vilje eller av politiske valg. Like fullt eksisterer det noen flere – nye og svært grundige – rapporter, bl.a. fra Grensehinderforum, og embetsmannskomiteene har illustrert at vi fra politisk hold må bidra til at våre fagre ord om nordisk samarbeid følges opp i lovverket og i praksis. Denne debatten er et viktig bidrag i så måte.

Opprettelsen av Grensehinderforum i 2007 var et statsministerinitiativ. Det var bra at vi løftet det opp på et så høyt plan. Det hadde vært en styrke for denne debatten om også statsministeren hadde deltatt, men jeg skjønner at det er andre og viktigere gjøremål i det hjemlige politiske miljøet. Det sier kanskje noe om at nordisk samarbeid ikke alltid står høyest på dagsordenen.

Fra Høyres side har vi i forbindelse med denne debatten særlig merket oss kravet fra Grensehinderforums formann, og rådets president og tidligere nordiske parlamentsformenn, fra mars i år. I brevet understrekes viktigheten av koordinering i lovforberedende arbeid både på nasjonalt nivå og i implementeringen av EU/EØS-regelverket. Det må gjøres et langt grundigere arbeid enn det som gjøres i dag, i retning av å avdekke og avhjelpe grensehindringer som oppstår som følge av nasjonale lovvedtak

eller implementering av EØS-lovgivningen. Grensehinderforums rapport fra 2009 avslører store svakheter ved hvordan dette gjøres i dag. Og med respekt å melde: Jeg har et inntrykk av at den politiske debatten/kontakten mellom regjeringene om iverksettelsen av datalagringsdirektivet ikke sto på topp, men at det var den interne debatten i regjeringen som dominerte iverksettelsen av direktivet og ikke hensynet til nordisk likhet.

Vi har fra Høyres side noen forslag i den retning, som vi vil henstille til regjeringen å vurdere – og med «henstilling» følger altså en obligatorisk tilbakemelding til Stortinget, så i løpet av et år får vi vite svaret på henstillingene.

Ifølge gjeldende regler skal man primært søke studiestøtte fra det landet der man er statsborger. I dag finnes det imidlertid en rekke nasjonale begrensninger knyttet til bo- eller arbeidstid, som hindrer nordiske borgere i å motta slik støtte. Forslaget vårt går ut på å henstille til regjeringen, i samarbeid med andre nordiske land, å harmonisere reglene for studiestøtte, som i dag begrenses av nasjonale krav. Dette innebærer altså at man må samarbeide om det, at det ikke bare er et ensidig norsk ansvar, men et ønske om å gjøre det i alle de nordiske land.

På Stortingets grensehinderseminar forrige uke fikk vi beskrevet hvordan manglende kunnskap hos forvaltningen bidrar til å skape hindringer for ungdom som vil ta deler av videregående skole i et annet nordisk land. Informasjon er fullstendig fraværende, forvaltningen kan ikke noe om det, og spørsmålet fra foreningen Hallo Norden har vært en kasteball mellom Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet for så å ende opp som – rett og slett – ubesvart. Forslaget går ut på at det henstilles til regjeringen å sørge for bedre og mer tilgjengelig informasjon om hva som faktisk eksisterer av nordisk samarbeid på dette området.

Sist, men ikke minst ser vi hvordan særnorske regler og forvaltningsmessige begrensninger knyttet til saksbehandling og utlevering av skattekort og såkalt d-nummer utgjør et betydelig problem for nordiske borgere som ønsker å jobbe i Norge. Dette er en sak som har vært oppe i Stortinget tidligere, men hvor utviklingen dessverre synes å gå i feil retning, med en sterk reduksjon i antall skattekontorer hvor dette utføres. Det er riktig at skattekontorene nå – de 41 som gjør det – kan behandlingen bedre, men avstanden til skattekontorene har for mange nordiske medborgere blitt større. For store arbeidsplasser med mange innvandrere kan det gjøres et betydelig arbeid med å tilrettelegge for å ha såkalt alternativ tilstedeværelse, altså med andre ord at skattekontoret reiser ut, fremfor at folk skal komme til skattekontoret. Derfor henstiller vi til regjeringen om å tilrettelegge for raskere saksbehandling gjennom hele året – ikke bare utenom sesongene – og lettere tilgjengelighet til skattekontorene for nordiske arbeidstakere som søker norsk d-nummer for å få utbetalt lønn med normalt skattetrekk i Norge.

På denne bakgrunn tar jeg opp de forslag som jeg har fremmet på vegne av Høyre.

Presidenten: Representanten Per-Kristian Foss har tatt opp de forslagene han refererte til.

Alf Egil Holmelid (SV) [11:00:27]: Eg er glad for denne historiske debatten her i Stortinget i dag. SV er oppteke av å styrkje det nordiske samarbeidet. Dei fem nordiske landa og dei tre sjølvstyrte områda har utvikla kanskje ein av dei tettaste samarbeidskonstellasjonane vi har i verda, men det er mykje å hente på vidare samarbeid. Vi er relativt små land, og vi står overfor mange av dei same utfordringane. Dermed er det mykje å hente på å jobbe tettare saman. Det er viktig å vidareutvikle det politiske samarbeidet, men det er også viktig å leggje til rette for samarbeid innanfor kultur, kunnskapsutvikling og næringsliv. Spesielt på desse områda, både når det gjeld det sivile samfunnet og næringslivet, er det viktig å ta fatt i grensehindra som legg unødvendige hinder og unødvendige snublesteinar i vegen for samarbeidet i det sivile samfunnet og i næringslivet.

Det er klart at det finst forskjellar mellom dei nordiske landa, ikkje minst ser vi det på landbruksområdet. Det er heilt opplagt at det er område der det ikkje er mogleg eller ønskeleg å fjerne alle hinder. Eg har sikkert sagt før at eg er vaksen opp på ein gard på Vestlandet som ligg relativt bratt til, og eg ser ikkje heilt korleis ein skal kunne ha likeverdige konkurransevilkår i forhold til flatlanda i Danmark. Så det er heilt opplagt at det finst ein del område der det ikkje er ønskeleg å fjerne grensehinder fordi dei er ein del av dei politiske vala vi gjer fordi vi på nokre områdde har ulike utfordringar, sjølv om vi har mange felles utfordringar. Men det vi må ta fatt i, er dei utfordringane som folk flest og næringslivet oppfattar som heilt uforståelege hinder, og som ikkje alltid har ei tilstrekkeleg god politisk grunngjeving, men som berre har blitt slik av historiske årsaker eller på grunn av – slik som det tidlegare blei nemnt her i dag – at dei som sit med ansvaret for regelverket, ikkje forstår den praktiske konsekvensen av dei for folk flest.

Eg har hatt gleden av å jobbe i arbeidsgruppa for forskning og innovasjon som nyleg er sett ned i Nordisk Råd, og eg ser at innanfor innovasjon har dei nordiske landa veldig mykje å lære av kvarandre. Der er kanskje eit av dei største potensiala vi har i tida framover, bl.a. innanfor grøn innovasjon. Men innanfor innovasjonssamarbeidet kunne ein av dei tinga vi kunne samarbeide om, vere felles infrastruktur for å gjere utviklingsarbeid. Nettopp i samarbeidet om felles infrastruktur kjem vi borti slike ting som vi har vore inne på her i dag, at handverkarar frå Noreg ikkje utan vidare kan jobbe i Sverige og vice versa. Her er eit godt eksempel på at det å godkjenne yrkesutdanning mellom land, som er blant dei tinga vi tek opp her i dag, faktisk kan ha stor betydning i samarbeidet rundt f.eks. innovasjon.

Elles er det også innanfor det arbeidet vi gjer i arbeidsgruppa for forskning og innovasjon, heilt opplagt veldig mykje å hente på sjølve forskningssida. Det er vel kanskje innanfor forskning, altså innanfor Toppforskningsinitiativet, at noko av det mest suksessfylte er gjort når det gjeld det nordiske samarbeidet, og som må vidareførast. Men utan at det er teke opp som forslag her i dag, er det også der, innanfor forskning, ein del ulikskapar som det er grunn til å sjå på vidare framover. For eksempel er det slik at Noreg har opna for at andre land kan søkje om norske forskingsmidlar, men vice versa er ikkje tilfellet i alle land. Det er jo ting

som ikkje er optimalt i forhold til eit ytterlegare samarbeid på forskingsfeltet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:04:48]: Først vil jeg takke for en svært balansert innledning om et viktig og krevende tema fra statsråd Aasrud. Det er sjelden jeg tar så sterkt i.

Norge er et annerledesland som mange av oss er veldig stolt av. Det er preget av lav arbeidsledighet, og det er preget av en sterk vekst i realinntekten for arbeidstakere som har en sterk stilling i arbeidslivet. Det nordiske samarbeidet blir imidlertid mer krevende når vi er i den situasjonen at Norge er et sjølstendig land og Danmark, Sverige og Finland er unionsland i en union som utvikler seg mer og mer i retning av et Europas forente stater, og dermed er delstater i en slik overnasjonal union.

Den internasjonale politiske moten de siste 25 år har vært friest mulig bevegelse: Friest mulig bevegelse av kapital, som har ført til en svært omfattende spekulasjon, som endte i første fase av den finanskrisen som vi nå er inne i, og friest mulig bevegelse av arbeidskraft ser vi fører til en svært stor økning i korttidsansettelser eller vikarer. Det er en utvikling som er veldig sterk i mange unionsland, som presser på også i Norge, og som er et vesentlig politisk tema.

Finanskrisen har ført til at nasjonalstatenes rolle er kommet inn i en renessanse. Det var nasjonalstatene gjennom sine demokratiske valg og sin økonomiske og politiske styrke som greide å dempe de negative konsekvensene av finanskrisen. Derfor vil jeg understreke nasjonalstatens rolle, den sosiale, progressive nasjonalstaten, slik vi har greid å bygge den opp i Norge.

I Norden er det mer jambyrdige forhold mellom folk enn det er for folk og land lenger sør. Likevel er det klare forskjeller i de politiske demokratiske valg. Vi har f.eks. sterkere plikter til eiendomsretten av arealer i Norge enn det man har rundt oss – en stor fordel, sett fra Senterpartiets ståsted. Vi har nasjonal kontroll med naturressursene, hjemfall av kraftverk – en svært viktig sak som er håndtert på en god måte av vårt parlament og av vårt folk. Vi har langsiktig forvaltning av naturressursene fisk og skog, med forpliktende lovverk, som sikrer en anstendig, forsvarlig drift av disse fornybare naturressursene.

Men innenfor det at man er forskjellig, er det Senterpartiets langsiktige linje at man ønsker å styrke det nordiske samarbeidet. Vi ønsker å styrke det nordiske samarbeidet innenfor det faktum som jeg nå har beskrevet, nemlig forskjellig tilknytningsform til Den europeiske union.

Som statsråden var inne på: Grensehindre må konkret følges opp og vurderes i hvert enkelt tilfelle ved en demokratisk prosess, ut fra en aksept for forskjellig politisk verdigrunnlag. Men holdninga er til stede innenfor den rammen som statsråden beskrev på en, etter min vurdering, svært god måte.

Det er opplagt at det er enkelt og viktig å arbeide for samme tekniske standard på utstyr som er vesentlig i hverdagslivet. Det er sjølsagt at vi bør opprette en nordisk ombudsmann for å se på forskjellig forvaltningspraksis innenfor det som burde være likt, slik som teksten er. En burde

arbeide for forenklet tollklarering av arbeidsmaskiner på tidsavgrenset arbeidsoppdrag innenfor de ulike land, samtidig som tollklareringa er slik at en ikke skal jukse i systemet. Det er også forpliktelser knyttet til den forenklinga for dem som kommer innunder den.

Det er viktig å vurdere godkjenning av yrkesutdanning i de enkelte land. Det er viktig å vurdere arbeidstaker som bor i ett land og arbeider i et annet, og som så rammes av yrkesskade, slik at vedkommende kan få rehabilitering nærmest bostedet.

Det vi snakker om, er en balanse, en balanse i det nordiske samarbeidet, samtidig som man erkjenner nasjonalstatenes demokratiske særpreg. Fremskrittspartiet sa at tida var inne for et grenseløst Norden. Senterpartiet er sjølsagt ikke enig i det. En nasjonalstat innebærer grenser, innebærer forskjeller ut fra den demokratiske situasjonen en er i.

Altså: På mange områder er den særnorske situasjonen i Norge en stor fordel. Det skal vi hegne om når det sikrer de svake gruppers demokratiske makt, sikrer langsiktig forvaltning av naturressursene, men på andre viktige områder må konkrete lover, forskrifter og regler endres, slik at en får en bedre søm mellom innbyggerne i de ulike land.

Tone Merete Sønsterud (A) [11:10:15]: Det gjøres mye bra og viktig arbeid på mange områder i det nordiske samarbeidet. Selv sitter jeg i Næringsutvalget. Der har vi et vidt spekter av saker – fra energi, forskning og innovasjon til romfartspolitisk samarbeid. Dette er nok ikke veldig godt kjent blant folk flest, men mange jeg møter, er opptatt av nordiske spørsmål og særlig på to områder. Det er grensehindre og samferdsel.

Jeg har tidligere snakket mye om viktigheten av et tettere og bedre samarbeid innen samferdsel, slik Helsingforsavtalen legger opp til, men det får vi komme tilbake til igjen ved en senere anledning. I dag er det grensehindre som står på dagsordenen, og dette har hatt høy prioritet i det nordiske samarbeidet gjennom det siste tiåret.

Johan Lindblad fra Nordisk ministerråd i København sa det slik i et møte på Grensetjenesten ved Morokulien den 2. mai i fjor: Regjeringene i Norden satser stort på å løse grensehindre. Den politiske interessen for dette har blitt sterkere og sterkere, og man har nå innsett at landene ikke har råd til disse hindringene i framtiden.

Lindblad har helt rett, og dette kom tydelig fram på en konferanse om temaet som ble avholdt i Stockholm i november i fjor. Der ble det presentert en studie som viser at vi kan stimulere den økonomiske veksten i Norden betydelig ved å redusere hindringer. De største utfordringene er innen arbeidsmarked, handel og investeringer. Dette er godt beskrevet i mange dokumenter, og jeg kommer ikke nærmere inn på disse områdene i dette innlegget. La meg understreke at det er mange hindringer vi har løst, mange som det jobbes med, og det gjøres mye bra arbeid med dette. Som andre har vært inne på: Alt kan ikke løses, landene har forskjellig politisk syn i en del saker, forskjellige lover og regler innen flere områder, og slik vil det vel alltid være.

Men noen saker burde etter mitt syn være enkle. Noen

eksempler: saken om svenske Sofia Berndtsson. I 2008, 24 år gammel, flyttet hun til Norge for å spille håndball for Storhamar. Nå vil hun studere, men har ikke rett til studielån verken fra Norge eller Sverige. Den norske lånekassa vil ikke gi henne studielån, fordi hun ikke har arbeidet 100 pst. de to siste årene. Hun har arbeidet i 60 pst. stilling i en barnehage og skattet til Norge, men dette er ikke nok til å innfri kravet til studielån, sier Lånekassa. Den svenske lånekassa kan heller ikke gi henne studiestøtte, for der krever de at hun i løpet av de siste fem årene skal ha bodd to sammenhengende år i landet. Slike saker må vi kunne løse.

En annen sak som virker helt fastlåst, er saken om felles panteordning for brus- og ølbokser – en bra miljøsak, som det jobbes mye med. Med den teknologien vi har i dag burde dette være enkelt å løse, men slik jeg har forstått det, er det organisatoriske hindringer i veien for å få dette til. Slike saker virker ganske uforståelige for flere av oss.

Et annet område jeg vil nevne, som andre har vært inne på, er utdanning. Rigmor Andersen Eide var også inne på dette. Noen eksempler: Hvis du er utdannet som bilverksmester i Sverige, så kan du ikke få tilsvarende jobb i Norge. Men hvis du kommer fra Tyskland, går det greit. Forstå det den som kan! Jeg trodde kanskje Sverige var noe større innen bilbransjen enn Norge. Et annet eksempel er at en elektriker fra Island kan ikke få tilsvarende jobb i Norge hvis vedkommende ikke har jobbet i to år på Island. Nå har den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk råd fremmet et forslag hvor vi ber om å få en gjennomgang av disse problemstillingene og forslag til løsninger. Så får vi bare håpe at denne saken får en bedre skjebne enn panteordningssaken.

Som statsråd Aasrud sa i sitt innlegg, har lederen av Grensehinderforum, Ole Norrback, gitt noen råd om hvordan vi kan jobbe videre. Han sier bl.a.: Vi må fatte tydelige vedtak i saker, sette en tidsfrist for rapportering av hver beslutning, gi klare politiske retningslinjer til de som utarbeider beslutningsgrunnlag og som har ansvaret for oppfølging. De årlige tilbakemeldingene må bli tydeligere på oppnådde resultater, og forklare eventuelle årsaker til at resultatene har uteblitt. Vi må lage tydelige administrative regler for å kunne sammenligne og samordne implementering av EU-direktiv og gi tydelige signaler om at nye unødvendige grensehindre ikke oppstår.

Dette er gode råd som vi må ta med oss videre.

Til slutt vil jeg gi honnør til statsråd Aasrud for det arbeidet som nå gjøres.

Det er bra at det nå arbeides med en handlingsplan, og jeg mener det er viktige punkter i mandatet. Det skal defineres hva et grensehinder er, problemet skal ha større fokus, man skal vurdere bedre måter å organisere arbeidet på, og det skal forankres bedre i sektorene. Jeg ser fram til arbeidsgruppens forslag som jeg håper blir klart til sesjonen i Oslo i 2013.

Torgeir Trældal (FrP) [11:15:31]: Grensehindre er så mangt. Det gjelder hvilke rettigheter man har over landegrensene, hvor man bl.a. ikke får brakt varer over.

Jeg vil litt tilbake til det jeg tok opp med statsråden i replikkordskiftet, nemlig det som skjer på grensestasjonene

ne. Mange av grensestasjonene i Norge – og det er spesielt alvorlig på noen av dem – klarer ikke å holde døgnåpent, og man stenger også på helligdagene. Dette skaper store problemer for næringen generelt, og man har i flere år påpekt dette fra fiskerinæringen bl.a. i Lofoten og Vesterålen. Man taper store beløp fordi man blir stående på grensen med fisk som man ikke får tolldeklart fort nok, og man når ikke ut til kontinentet på den tiden man skal – dette til tross for at Norge er en fiskerinasjon, og vi lever godt av det. Vi eksporterer altså 38 millioner måltider hver dag, og da må vi i alle fall tilrettelegge for at vi får ut det vi skal.

Jeg er også blitt kontaktet av svenske politikere, spesielt etter episoden i påsken da Bjørnfjell var stengt, og det ble stående 54 vogntog på norsk side og 22 på svensk side. Dette skapte trafikale problemer, og det skapte problemer for dem som måtte vente. De med fisk fra Lofoten og Vesterålen – der det var mest trykk – var ikke blant dem, for de var oppmerksom på at Norge hadde stengt for deklarasjon på grensen den tiden.

Dette er et stort problem, og vi blir nesten latterliggjort utad. Det er viktig for næringen at vi har åpne grenser, og vi snakker om veldig små beløp for å rydde opp her. På toppen av det: Vi er jo et Schengen-land, vi skal ha grensekontroll og være en del av det. Tollen på grensen har jo også et overvåkingspotensial når det gjelder å ta det som eventuelt kommer illegalt over grensen. Når grensen er stengt, er det selvfølgelig lettere å komme over med ulovlige ting.

Det er også et annet problem – litt til forslaget – som går på moms på maskiner. Her har jeg også et eksempel: Over Bjørnfjell, på andre siden, er det byggeboom på svensk side, der man bl.a. bygger ut leilighetshotell. Det er tilrettelagt for snøscootere og andre ting man ikke får tilgang til i Norge, noe som gjør at man har et voldsomt trykk på turismesiden. De bedriftene som er på norsk side, som kunne vært inne og gitt anbud, har ikke råd til å være med. Jeg har selv blitt kontaktet av en maskinentreprenør som hadde tenkt å ta med en lastebil og en gravemaskin til en tredagers jobb der oppe. Han ble stoppet på grensen. Han gikk inn på finn.no og fant ut at dette gjaldt et beløp på 5 mill. kr, og så skal man legge 25 pst. på bordet for å kunne ta maskinene over. Det er klart at en liten bedrift har ikke kapital til å gjøre det. Så her er det noe som er galt, som man må gjøre noe med.

Vi kan se på den andre siden av grensen, på hva man gjør der. Selv jakter jeg litt i Sverige, og der har man klart å få til at man slipper å stoppe for deklarasjon av våpen. Dette kan man gjøre på nettet og skrive ut før man drar. Så man er flink til å gjøre en del ting, men når det gjelder næring, har man altså ikke klart det.

Vi ser også at det er forskjellige regler når det gjelder grensepassering for lokførere. Ikke alle svensker har godkjenning til å kjøre i Norge, men de norske kan kjøre inn i Sverige. Med tanke på å lage en transportplan landene imellom må man se til at det er like regler for alle. Derfor mener jeg at bl.a. transport er viktig.

I Helsingforsavtalen ligger det faktisk inne at det skal være en transportminister – og her er det altså et brudd, for i dag har vi ikke det. Det er også noe vi burde se på. Med en transportminister kunne man eventuelt gå inn og

se på grensehindre, der det ikke er åpent og fungerer, og man kunne fått fokus på det – eventuelt sammen med en grenseombudsmann. Det ville vært positivt for å ta tak i dette.

Sonja Irene Sjøli (H) [11:20:49]: Det var en grundig og interessant redegjørelse fra samarbeidsministeren, hvor hun synliggjorde og tydeliggjorde en del av utfordringene når det gjelder grensehindringer.

Etter at det danske Folketinget, som første parlament, gjennomførte en tilsvarende debatt forrige fredag, følger nå alle de andre nordiske landene opp. Etter mange år i Nordisk råd håper og tror jeg at dette kan være en god vitamininnsprøytning for det samarbeidet som vi alle ønsker så sterkt.

Til tross for det omfattende arbeidet som er gjort for å identifisere og løse nordiske grensehindringer de siste årene, er det fortsatt noen temaer som er gjengangere – for ikke å si verstinger – på området. Dette gjelder spørsmål knyttet til utdanning, skatt og næring og ikke minst sosial- og arbeidsmarkedsspørsmål.

Det er gledelig at denne problematikken, som potensielt risikerer å ramme grupper som allerede er svakere stilt på nasjonalt nivå, nå får oppmerksomhet, slik vi f.eks. har sett gjennom den ekspertgrupperapporten som ble offentliggjort så sent som i forrige uke. Dette er en grundig rapport som på en god måte går til kjernen av aktuelle problemstillinger knyttet til arbeid og sosiale ytelser, både på nasjonalt nivå og i EU/EØS-perspektiv. Jeg forutsetter at funnene og løsningsforslagene benyttes aktivt i det videre arbeidet i Nordisk ministerråd.

Ikke minst gjelder dette arbeidet med å redusere grensehindringer for funksjonshemmede. Ekspertgruppens rapport peker på en rekke praktiske og formelle hindringer som fortsatt bidrar til å legge store begrensninger på den enkeltes muligheter til å forflytte seg fritt i Norden, med samme muligheter til livsutfoldelse som funksjonsfriske. I et internasjonalt perspektiv har alle de nordiske landene et godt tilbud til innbyggerne med funksjonshemninger, men på nordisk nivå mangler det fortsatt noe. Flere av disse hindringene har vi kjent til i årevis og er påpekt av Grensehinderforum og andre, og det er på tide å finne løsninger.

Dette gjelder såpass ulike spørsmål som bruk av førerhund ved reiser, rett til personlig assistent ved flytting over grensene, å kunne ta med seg et tilpasset kjøretøy eller flytting for personer ved institusjon. Hvert enkelt spørsmål rammer kanskje ikke mange, men er viktig og kan være sterkt begrensende for den enkelte. Enkelte spørsmål, som muligheten til å flytte mellom institusjoner i de nordiske landene, går også til kjernen av muligheten for valgfrihet for individer og familien og i siste instans på personlig verdighet. Nettopp derfor burde det også være mulig å finne gode løsninger på denne typen saker.

I ekspertgruppens rapport pekes det på en mulig fremtidig revidering av dagens nordiske konvensjon om sosiale tjenester som en løsning for å fange opp disse problemstillingene. Det er en mulighet jeg håper at de nordiske regjeringene vurderer.

Som sagt håper jeg de funnene og løsningsforslagene som ekspertrapporten skisserer, nå brukes aktivt i arbeidet i Nordisk ministerråd og i Nordisk råd.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:24:51]: Et av de oppdragene som jeg husker best fra min tid som president i Nordisk råd, var oppdraget om å reise langt inn i de finske skoger for å møte Nordens statsministre og overbevise dem om at vi trengte større politisk kraft bak grensehinderarbeidet i Norden. Jeg fortalte da om tidligere statsministre Poul Schlüter fra Danmark, som på oppdrag fra de nordiske statsministrene hadde en særskilt oppgave med å gå på ministrene i de forskjellige nordiske land og få dem til å gjøre noe med helt konkrete grensehindringer. Jeg husker som minister at jeg fikk brev fra Poul Schlüter med en liste – en kort, men viktig liste – med saker som jeg måtte gjøre noe med. Det var ikke nok med det; etter noen måneder kom Poul Schlüter på mitt kontor i Helsedepartementet og spurte hva jeg hadde gjort med det – han hadde dette i oppdrag fra de nordiske statsministrene, inklusiv den statsministeren jeg tjente den gangen.

Jeg er overbevist om at et politisk trykk på dette nivået er nødvendig hvis man skal få gjort noe med grensehindringer, for et statsrådsliv er rimelig kort. Nå har jo noen statsråder sittet veldig lenge akkurat nå, men gjennomsnittet er et statsrådsliv rimelig kort.

Det å prioritere arbeidet med grensehindringer gir ikke nødvendigvis den kortsiktige politiske uttelling, som jeg vel har noen mistenkt for å være opptatt av. Derfor er det nødvendig at det er et kontinuerlig trykk fra høyeste hold for å få dette gjort, for dette handler om folks hverdag, og det er viktig for oss som folkevalgte og regjeringsmedlemmer. Så ble dette grensehinderforumet etablert, med oppdrag fra statsministrene, så turen inn i de finske skoger hadde et visst utbytte.

Jeg mener det fortsatt står mye igjen å ønske seg når det gjelder det politiske trykket på dette, men jeg er veldig glad for det politiske alvor som vår nåværende samarbeidsminister legger bak dette, og det sterke engasjementet som nå kommer til uttrykk i samtlige nordiske parlamenter. Det er noe jeg aldri har opplevd før at man har hatt ett og samme tema på dagsordenen så spisset som dette i løpet av en avgrenset tidsperiode. Det viser at dette ønsker Nordisk råd å få gjort noe med. Grunnen til det er ikke at man ønsker å fjerne alle mulige grensehindringer, for grensehindringer kan være politisk begrunnet, og ha en god begrunnelse. Min erfaring som statsråd var at grensehindringer hadde alltid en begrunnelse, byråkratisk og teknisk – sånn må vi ha det her – men det var ikke alltid en god begrunnelse, og det var ikke alltid en politisk begrunnelse. Det er de grensehendingene vi må til livs, de som f.eks. gjør at det er ulike regler når det gjelder trappehøyde, dørbredder og standard for badetrom i de nordiske land, og som koster samfunnet mer enn 1,4 mrd. kr. Slike unødvendige grensehindre er for dyrt, selv i de nordiske samfunn som er så godt stilt som de er.

Forskjeller i nasjonale byggeregler fungerer som grensehindre i Norden og begrenser husprodusenter som har import- og eksportaktiviteter. Det er ingen grunn til at

det skal være sånn. Svakt begrunnede grensehindre skaper unødvendig plunder og heft for enkeltmennesker, som f.eks. hvis du er utdannet bilverksmester i Sverige, kan du ikke få tilsvarende jobb i Norge, men hvis du kommer fra Tyskland, går det greit. Hvorfor i all verden skal det være sånn? Det er ikke politisk begrunnet, og det bør man gjøre noe med.

Jeg synes også det er grunn til å si at i den situasjonen vi nå er i, hvor de nordiske landene som er medlem av EU, og som har et modent forhold til det, og vi som ikke er medlem av EU, men EØS-land, bør samarbeide mye sterkere når det gjelder implementering av EU-direktiver. Det er altfor mange eksempler på at ulik implementering skaper nye grensehindringer og gjør dette grensehindringsarbeidet til et sisyfosarbeid – har du ikke før løst et problem, så er det skapt ti nye. Derfor vil jeg gjøre meg til en sterk talsmann for at man nå fortsetter det man har startet på i det nordiske samarbeidet, både i Ministerrådet og i Rådet, med å sette felles EU-interesser på dagsordenen. Det er nok av eksempler på der man ikke har felles interesser, men der man har felles interesser, bør man samarbeide for å unngå nye grensehindre påført oss fra Brussel.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Tove-Lise Torve (A) [11:30:13]: Debatten i Stortinget i dag om hvordan de nordiske landene best mulig skal legge til rette for økonomisk vekst – og dermed mer velferd – gjennom å bygge ned grensehindre, er en viktig debatt. Det er også – som flere har vært inne på – en begivenhet i seg selv at de nordiske parlamentene debatterer dette temaet nærmest samtidig.

Statsråden skisserte i sin gode redegjørelse flere områder der de nordiske landene bør samarbeide mer og samordnes bedre, for å bygge ned ulike grensehindre. Flere andre har også vært inne på konkrete grensehindre som vi må bygge ned. Jeg vil derfor ikke bruke noe mer tid på dette.

Statsråden viste til arbeidet med handlingsplanen for grensehindre og kom videre inn på det nordiske lovgivningssamarbeidet. Dette er viktige innsatsområder for å få avklart hvordan vi kan tilnærme oss utfordringene på en helhetlig måte.

Jeg støtter fullt ut den skisserte framdriften og den balanserte framstillingen i statsrådets redegjørelse.

Sluttrapporten fra ekspertgruppen som ble nedsatt av Nordisk ministerråd, ble – som vi alle kjenner til – nylig lagt fram. Der blir det skissert ca. 35 ulike grensehindre innenfor arbeids- og sosialområdet. Dette arbeidet vil selvsagt være til god nytte i det videre arbeidet med handlingsplanen. Det sier seg selv at det må et meget grundig og omfattende arbeid til for å finne de rette løsningene på grensehindrene skissert i denne ferske rapporten. De aller fleste av disse løsningene vil i sum få store administrative og økonomiske konsekvenser.

For det enkelte land vil det helt sikkert medføre at det også foretas en type kost-nytte-vurdering. Med dette mener jeg: Vil de enkelte forslagene til løsninger på det

enkelte grensehinder lønne seg på sikt for det enkelte land – og dermed for et samlet Norden? Populistisk sagt vil nok det enkelte land spørre seg selv: What's in it for me?

Jeg er i utgangspunktet likevel optimistisk med tanke på å få bygd ned og få fjernet flere av de aktuelle grensehindrene. Likevel må vi ha en viss realisme i våre ambisjoner og målsettinger.

Selv om vi i Norden er like på mange områder, er vi – som flere har sagt før meg – også forskjellige, ikke minst med tanke på våre ulike velferdsordninger, som er et resultat av ulike politiske partiers styring av de respektive landene. Det praktiseres bl.a. ulike plikter og rettigheter i arbeidslivet. Det enkelte land har delvis forskjellige sikkerhetsnett, gjennom bl.a. trygde- og stønadsordninger. Noen land har også ordninger som er spesielt tilpasset det enkelte lands målsettinger, f.eks. ulike ordninger for å fremme likestilling mellom kjønnene.

Et av grensehindrene som har vært pekt på, er pappapermisjonen, fedrekvoten, som vi har politisk flertall for i Norge. Dette var også statsråden inne på. Jeg vil likevel bruke litt tid på dette.

Det kan godt være slik at fedre som er fra et annet nordisk land enn Norge, og som har kone og barn i sitt hjemland, opplever det som urettferdig at de ikke får tatt ut pappakvoten når de arbeider i Norge. Men jeg mener det vil være feil at Norge skal finansiere en pappapermisjon, som er ment å fremme likestilling i Norge, for innbyggere i et annet nordisk land, hvor de verken har samme ordning eller samme politiske målsetting. Men dersom de andre nordiske landene innfører pappapermisjon tilsvarende den i Norge, mener jeg det vil være naturlig at de fedrene som jobber i Norge, men som bor i et av de andre nordiske landene, får dette velferdsgodet også i Norge.

Resten av taletiden min vil jeg bruke på noen av utfordringene med åpne grenser.

Åpne grenser er viktig for å stimulere til økt vekst og velferd. Vi i Norden er også avhengig av åpne grenser i resten av Europa. Schengen-avtalen er avgjørende, bl.a. for å få tilgang på nok arbeidskraft. Men vi ser også en bakside av Schengen-medaljen. Vi opplever en økt tilreisning av fattige mennesker som kommer fra regioner med stor nød. Jeg forstår godt at de søker hit, for vi har høy levestandard og gode velferdsordninger. Vi ser også en økning i den organiserte kriminaliteten. Dette gir alle nordiske land store utfordringer. Min oppfordring og mitt ønske er at vi i Nordisk Råd klarer å fokusere enda mer på de utfordringene dette gir oss. Sammen kan vi utrette mer med hensyn til disse utfordringene.

Vigdis Giltun (FrP) [11:35:34]: Norge er i en unik situasjon. Vi er heldige som har lav arbeidsledighet og mange ledige jobber – ikke bare jobber som betinger høyt kvalifisert arbeidskraft, men innenfor veldig mange områder, også jobber som ikke betinger mer enn videregående utdanning.

Grensehindre og grenseproblematikk har vært tema i lang tid, og mye har blitt løst. Utenlandske arbeidere fungerer bra, spesielt nordiske arbeidere. Det er små språkpro-

blemer, de er vant til den samme måten å jobbe på, og de kommer fra noenlunde samme kultur.

Men det kan oppstå store problemer når de blir syke, når de blir permittert, eller når de blir oppsagt. Det er lang ventetid for å få sykepenger, noe jeg mener burde gå helt automatisk. Det har vært veldig lang ventetid for å få dagpenger og E301-skjemaet. Jeg ble veldig glad da jeg hørte at ventetiden var nede i tre uker, og vil takke for at dette problemet er blitt tatt på alvor. Jeg har tre ganger stilt ulike statsråder spørsmål i denne saken og har mast. Jeg er veldig glad for at dette ser ut til å ha ordnet seg. Ventetider skaper sosiale problemer og belaster sosialsystemene unødig.

Det har oppstått et nytt problem. Jeg får mange henvendelser som følge av innstramninger i hvordan permitteringsreglementet i Norge praktiseres. Det fører til at mange ikke har rett til dagpenger ved permittering. Dette rammer i stor utstrekning utenlandske arbeidere som jobber innen anleggs- og bygningsbransjen, hotellbransjen og service-sektoren, men også innenfor helsevesenet. Det er uklart hva som regnes som sesongarbeid. Man ser også at ulike ansatte fra samme bedrift behandles forskjellig av Nav. Permitterte har rett til dagpenger i det landet de jobber, men blir de oppsagt, er det landet de bor i, som er ansvarlig for utbetalingen. Kanskje er grunnen til innstramningene i reglementet nettopp det ministeren sa i stad – man ønsker ikke å eksportere trygdeordninger.

Men dette rammer også dem som jobber og bor i samme land, det rammer også nordmenn. Jeg ber derfor regjeringen ta en gjennomgang av hele permisjonsreglementet og sørge for en rettferdig ordning som gir arbeidstakere – uansett hvilket land de kommer fra – informasjon og forutsigbarhet når det gjelder hvilke rettigheter de har før de tar imot en jobb, ikke den dagen de blir permittert.

Et annet problem er arbeidsgiveravgiften. Svenske arbeidere som tar jobb i Norge, får ikke lov til å jobbe ved siden av i Sverige, selv om de ikke har en full stilling. Grunnen til at norske arbeidsgivere krever dette, er at de må betale svensk arbeidsgiveravgift, noe som er mye dyrere. Dette hindrer at de svenske arbeiderne kan arbeide det de har muligheten til i hjemlandet, samtidig som de har en jobb i Norge. Jeg ser det som et stort grensehinder og mener at det er noe som lett kan fjernes.

Rehabilitering har vært tatt opp. Det jobbes nå med bilaterale avtaler om rehabiliteringsspørsmålet, og Fremskrittspartiet mener det skal være mulig å ta rehabilitering i hjemlandet i de tilfellene det er riktig. Vi ønsker imidlertid å få utredet dette grundig, sett opp mot IA-avtalen og de krav som vi setter til oppfølging av den sykmeldte, slik at vedkommende skal komme raskt tilbake til jobb og også delta delvis i arbeidet i sykmeldings- og rehabiliteringsperioden, noe vi ser kan bli vanskelig i de tilfeller der den sykmeldte oppholder seg i hjemlandet.

Så var det fedrekvoten, som også ble tatt opp av Tove-Lise Torve. Fremskrittspartiet er ikke for å eksportere veldig mange trygdeordninger, men vi ønsker rettferdige ordninger, og vi ønsker likestilling. Dette er et likestillings-spørsmål. Det er kjønnsdiskriminering hvis svenske damer skal kunne opparbeide seg den fedrekvoten som svenske

menn skal ta ut, og norske menn som jobber i Norge, ikke skal få ta ut sin fedrekvote i Sverige. Dette handler om kjønnsdiskriminering. Hvis man ikke ønsker å eksportere den type trygdeordninger, får det gjelde for alle, og da må det komme klart fram, også sånn at de som er i situasjonen, er informert om det før de kommer opp i den.

Jeg skal ikke si at det bare er én måte å løse det på, men løsningen som kan benyttes, er det at fedre og mødre opparbeider sine rettigheter hver for seg, knyttet til sin lønn og sitt arbeidsforhold.

Når det gjelder søknad om uføretrygd, er det også problematisk hvis en person har jobbet i f.eks. 20 år i Sverige og ti år på Island, eller om det så er i Norge, og kommer tilbake til hjemlandet – i dette tilfellet Island – hvor de får innvilget 30 pst. uføretrygd, og så ønsker ikke det andre landet, hvor hun jobbet tidligere, å innvilge uføretrygd fordi de mener hun kan jobbe i spesielle tilfeller.

Det er en del problemer som følger med trygdeordningene våre, og jeg tror spesielt det er viktig å gå nøye gjennom alt vi har av trygdeordninger, med tanke på at vi nå må forholde oss til hele Europa, ikke bare Norden.

Tor-Arne Strøm (A) [11:41:01]: Dette bærer preg av at det er en utrolig viktig debatt vi er samlet om i dag, og det går som en rød tråd at politikere må ta styring i grensehinderarbeidet. Grensehindre svekker veksten og gjør det vanskelig for nordiske borgere å pendle mellom landene – det har vi mange eksempler på. For å løse hindringene trengs mer politisk vilje og klare ordrer til byråkratiet. Politisk vilje har det kanskje vært lenge, men det har manglet handling, og det er ikke andre enn oss politikere som kan gjennomføre dette. Hvem ellers skal gjennomføre det? Vi vil, men vi får det ikke til.

Både Grensehinderforum og Nordisk Råd har fokus på disse sakene, så det er ingen unnskyldning at vi ikke kan sette i gang nå og ha enda mer trykk i det. Nordens Faglige Samorganisasjon har blant annet påpekt at Nordisk ministerråd og Grensehinderforum gjør en god jobb og ikke minst retter oppmerksomheten mot grensehindre, men er noe svekket når det gjelder løsningene – det har vi mange eksempler på. Jeg vil sitere Ole Norrback, Grensehinderforums leder:

«Grensehindre skapes i raskere takt enn vi rekker å løse dem.»

Hvis så er tilfelle, er vi i hvert fall nødt til å gå i gang enda mer enn vi har gjort.

Alle er enige om at hvis vi avskaffer grensehindre, er det mulig å få en samfunnsøkonomisk gevinst for hele Norden – og det må være i alles interesse – som vil bidra til å gjøre Norden til en mer framtidsrettet region. Mange tusen personer pendler hver dag over grensene mellom de nordiske landene. Mange flytter fra et land til et annet på grunn av jobb, studier – og kjærlighet, som det ble sagt tidligere. Arbeidskraftens økte bevegelighet over grensene bidrar på en positiv måte til samarbeidet mellom landene.

Så vil jeg avslutningsvis si litt om bl.a. et grensehinder som undertegnede har vært veldig opptatt av, og som jeg har fått mange henvendelser om. Jeg skal prøve på min ge-

brokne svensk – stenografene skal få dette brevet etterpå, ikke vær redd. Jeg skal referere en mail som jeg fikk fra en svenske, og han skriver som følger:

«Emne: Svensk bil i Norge som pendler.

Hej,

Skriver då jag såg ditt namn i ett liknande ärende.

Jag är enslig pendler till bolig Sverige där jag tillsammans med sambo har ett selvstendig bolig.

Både enligt svenska och norska skatteetaten är jag bosatt i Sverige. Jag beskattar endast min inkomst från jobb inom Norge i Norge, övrig inkomst og förmögenhet skattas i Sverige.

Dock har jag svårt att få till mitt pendlande mellan jobb i Kongsberg och bostad i Göteborg då jag enligt svenska og norska tullregler:

Enligt svenska regler måste jag ha svensk bil i EU som bosatt i Sverige.

Enligt norska regler måste jag ha norsk bil i Norge.

Det vill säga att jag måste ha en bil på vardera sida grensen.

Det finns en möjlighet i den norska forskriften för de båda tullmyndigheterna att enas:

Midlertidigforskriften säger:

«Anses en person å ha fast oppholdssted i mer enn ett land etter de nordiske lands lovgivning, løses tvisten ved en konsultasjon mellom de berørte lands tollmyndigheter. Tollregionen foretar konsultasjonen.»

Enligt tollvesendet används dock inte konsultasjon med Sverige av praksis i mitt fall. Med referens till det liknande ärendet, vad sker för att förändra situationen?

Med Vänliga Hälsningar...»

Når jeg tar opp denne problemstillingen også fra talerstolen, er det faktisk fordi det ikke bare er dette tilfellet. Jeg ble klar over et liknende tilfelle fra Hattfjelldal kommune, en av de nærmeste kommunene til hvor jeg kommer fra. Man klarer altså ikke å løse det – det er det denne personen bl.a. refererer til. Jeg mener at sånn kan vi ikke ha det i framtiden. Hva er det vi konkurrerer om ute i distriktene? Vi konkurrerer faktisk om arbeidskraft. Kan vi løse tingene ved å bruke hverandre i Norden, kan vi ikke la så rigide regler slå ut slik som i dette tilfellet. Jeg vet ikke hva som kommer til å skje med denne karen, om han sier opp jobben og må flytte tilbake igjen, men sånn kan vi ikke ha det. Derfor synes jeg dette er en viktig debatt, så jeg mener at vi i fellesskap kan løse dette.

Bendiks H. Arnesen (A) [11:46:16]: Dette har så langt vært en meget god debatt, som jeg håper setter større fart i arbeidet med å fjerne grensehindre.

Jeg er glad for at alle partiene har samlet seg om fem konkrete forslag som regjeringen blir bedt om å vurdere. I tillegg til de fem forslagene lå det i dag på våre bord forslag fra Høyre, som jeg vil kommentere.

Når det gjelder forslag nr. 6, fra Høyre, er dette både omfattende og, vil jeg tro, meget kostbart å gjennomføre, fordi EØS-landene blir en del av dette. Rekkevidden av dette må da bli, etter det jeg forstår, ganske enorm. Derfor blir det vanskelig å vedta å be regjeringen vurdere noe som vi egentlig vet svaret på allerede nå. Jeg håper stats-

råden kanskje kan si litt om dette i et avslutningsinnlegg senere. Jeg vil så langt be regjeringspartiene om å gå imot dette forslaget fra Høyre, fordi det er så omfattende som det er.

Når det gjelder Høyres forslag, nr. 7, synes jeg dette er et viktig forslag som vi må kunne stille oss bak alle sammen. Når det gjelder forslag nr. 8, stiller jeg spørsmål ved om forslaget er nødvendig. Tidligere var vel saksbehandlingstiden på over tre måneder, mens den nå er nede i tre uker. Jeg føler at det er vanskelig å komme lenger ned enn det, og synes at tre ukers behandlingstid må være akseptabelt. Så jeg ber om at Høyre vurderer det forslaget, om det i det hele tatt er nødvendig å fremme det, eller om de kan trekke det. Jeg håper statsråden kan si litt om disse tingene i sitt sluttinnlegg.

Jeg synes det er bra at det i debatten er kommet fram så mange klare eksempler på grensehindre som folk føler skaper problemer for mobilitet over grensene og muligheter for arbeid og studier. Jeg synes det siste innlegget, fra Tor-Arne Strøm som refererte et brev fra en svensk pendler, forteller veldig mye om hva vi egentlig står overfor. Vi har vel alle fått en del slike henvendelser i årenes løp. Dette gjelder etter mitt syn livskvalitet, økonomi og bosetting, og det gjelder verdiskaping i de nordiske landene. Jeg er sikker på at statsråden vil ta med seg eksemplene og innspillene som er kommet i debatten, i det videre arbeidet for å fjerne flere unødige grensehindre i tiden som kommer.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Torfinn Opheim (A) [11:50:16]: Først vil jeg takke statsråden for hennes redegjørelse, som jeg syntes var veldig god og fyllestgjørende, og som føyer seg inn i rekken av andre gode redegjørelser fra de andre i regjeringen.

Når det gjelder debatten om grensehindre, viser det seg at det er svært få politiske skillelinjer. Det er et felles nordisk ønske om å bygge ned flest mulig hindre. I Nordisk råd er det unison enighet om at dette er et område som vi må fokusere på, og det er derfor fantastisk flott at alle de nordiske parlamentene klarer å sette opp en debatt om akkurat dette temaet nesten samtidig. Dette gir et klart signal til nordiske borgere om at vi ønsker å ta fatt i dette i enda større grad enn tidligere. Rent parlamentarisk er det også bra fordi regjeringene ser at parlamentarikerne er utålmodige, og at de har støtte til å arbeide aktivt med dette.

Bakgrunnen for debatten i dag er enkel: Vi ønsker at det skal være god mobilitet mellom landene. Dette stimulerer et godt arbeidsmarked, samtidig som samkvemmet mellom de nordiske landene alltid har vært godt. Dette ønsker vi skal fortsette.

Samarbeidsministeren pekte i sin redegjørelse på flere områder der det er grensehindre mellom landene. Jeg vil likevel trekke fram et område som i noen tilfeller fører til grensehindre: tradisjon. I de forskjellige nordiske landene er det ulike tradisjoner som også befester seg i regler. Slike regler kan føre til grensehindre. Derfor må også denne dimensjonen inn i de vurderingene som blir gjort for å fjerne

hindre. I slike tilfeller må regjeringen være en god partner for bransjer for å legge til rette for at slike hindre også kan fjernes. Dette tror jeg vil bli fulgt opp i arbeidet med bl.a. å definere hva grensehindre er.

Jeg har vært i kantinen her på Stortinget og drukket kaffe med kollegaer der grensehindre har vært et tema. Det har selvfølgelig vært diskutert uformelt – og dette er en tid siden. Det som slo meg, var at noen trekker på skuldrene og sier at ja, sånn er det, det er vanskelig å gjøre noe med – dette har vi diskutert mange ganger før. Det er altså en slags oppgitthet. Derfor er det nå veldig bra at samarbeidsministeren så klart sier at regjeringen i hvert fall ikke har en sånn holdning, snarere tvert imot, vil jeg si. Det er en proaktiv holdning til at man skal arbeide for at når det skal foretas ny lovgivning, skal denne vurderes også i et grensehinderperspektiv. En skal systematisk gå gjennom gjeldende lover, regler og forordninger for å se på muligheter for å fjerne grensehindre. Kort sagt synes jeg redegjørelsen fra regjeringen viser at neste gang jeg drikker kaffe og grensehindre er et tema, er det jeg som med et skuldertrekk kan si at ja, dette er saker som nå er løst.

Gunnar Gundersen (H) [11:53:22]: «Men vi kan jo ikke se den grense under vann» er en av de udødelige replikkene til Heide-Steen jr., og han mente kanskje at det var et konkurransefortrinn for russiske u-båter så lenge de ikke gikk på grunn.

Det nordiske samarbeidet går selvfølgelig ikke på grunn, men det er til hinder for utveksling – og for utveksling av arbeidskraft over grensene. Vi har alt fra de store hindrene, som Per-Kristian Foss var inne på i replikkvekslingen her når det gjelder bank, hvor man nå faktisk tolker et felles regelverk på en slik måte at norske banker framstår som svakere enn de skulle gjøre, til tross for at de har strengere regulering enn sine nordiske kollegaer – det er så alvorlige problemstillinger at det kommer til å få fokus uansett – og helt ned til de små, irriterende hindrene for enkeltmennesker. Jeg bor selv rett ved grensen. Dette dreier seg om jobb, det dreier seg om skole, slik som man har vært inne på i debatten, og det dreier seg om ergrelser for enkeltmennesker, slik som Høybråten så godt beskrev det. Det er sånn at det ikke alltid får så veldig mye oppmerksomhet, men det fortjener stor oppmerksomhet, for det er klart at i grensetraktene er dette en viktig del av det å skape vekst og utvikling – det dreier seg om utveksling begge veier.

Det var bra at representanten Sønsterud tok opp det med samferdsel. Det er klart at det at vi ikke er medlem av EU, gjør at det ofte er en hvit flekk på kartet på den andre siden av grensen. Ved planlegging av samferdselsprosjekter og utveksling bør man i hvert fall vite hva som er på den andre siden av grensen. Samferdsel må alltid ha fokus.

Jeg synes også det med konsekvensutredninger når man innfører nye regler, er viktig. D-nummeret har jeg hatt oppe med finansministeren tidligere. Det dreier seg om at man personlig må møte opp på et skattekontor for å få D-nummer. Jeg hørte en historie i dag om en sjåfør fra Sunne som skulle begynne hos et transportselskap i Eidskog. Han må altså bruke én dag for å reise til Lillestrøm for å få det

D-nummeret ved personlig frammøte. Så her har Høyres forslag veldig mye for seg. Det går også andre veien. Hvis en nordmann som bor på Flisa, mitt hjemsted, reiser til Sysselbeck, som er fem–seks mil unna, tar seg jobb og flytter, må han også, når han skal flytte tilbake, dra til Hamar eller Lillestrøm for å få bekreftet sin identitet for å komme tilbake til Norge. Det mener jeg er uønskede hindringer.

Jeg hadde håpet at alle partiene kunne støtte de forslagene Høyre har lagt fram, for det gjelder å fokusere på de små hindringene og få rettet opp de hindringene som faktisk ergrer folk daglig.

Sonja Mandt (A) [11:56:50]: Det er en spennende debatt som nå pågår i alle de nordiske landene – nesten parallelt, og jeg synes det er flott å være en del av den.

Takk til samarbeidsministeren for en god innledning til denne debatten. Jeg synes hun viser mange av de utfordringene vi står overfor, også mulige løsninger.

Grensehinder er vel kanskje noe av det som det nordiske samarbeidet bør klare å gjøre noe med. Det finnes på mange felt. Debatten viser også at det er omfattende og spennende. Det dreier seg om folks hverdag.

Ett av hindrene som vi sosialdemokrater i Norden har snakket mye om, er grensehinder når det gjelder yrkesutdanning, altså forslag nr. 4, der det henstilles til regjeringen å finne en nordisk løsning for rett for yrkesutdannede til å arbeide i sine yrker i de nordiske landene på basis av sin nasjonale yrkesutdanning. For det er jo slik at ikke alle nordiske land godkjenner andre nordiske lands utdannelser, også med begrunnelse i lovverket og at andre ting ikke er i samsvar. En mulighet som er skissert, er å innføre suppleringskurs, slik at en raskt kan få på plass det som kreves. Det er også noe som Nordisk grensehinderforum har anbefalt.

Jeg har lyst til å komme med et par eksempler. En islandsk elektriker kan oppleve ikke å få autorisasjon i Norge, dersom han ikke har arbeidet i to år i hjemlandet sitt. Spørsmålet er: Er utdannelsen så ulik? Er det ikke samfunnsmessig dyrt hvis vi setter slike begrensninger i et marked som skal være ett? Og vi har jo bruk for kompetansen.

Det finnes også grensehinder innenfor helse og autorisasjoner. Et eksempel jeg vil dra fram, er naprapater. Naprapat er en autorisert tittel i Sverige, men ikke i Norge. Det kan ha konsekvenser for pasientsikkerheten i Norge. En person som fratas sin autorisasjon på grunn av dårlig arbeid i Sverige, kan fritt jobbe her i Norge, som ikke krever den samme autorisasjonen. Det forslaget som vi vedtok på sesjonen i Nordisk råd sist høst om et felles nordisk register for helsepersonell, er derfor viktig å få på plass. Uten det kan man ikke fange opp slike situasjoner, fordi det trengs en autorisasjon som kan mistes dersom en gjør en dårlig jobb og misligholder yrket sitt. Uten det registret på plass har det vist seg å være fritt fram. Hvis vi ikke har en lik praksis i forhold til autorisasjoner innenfor helse, kan vi se at det kan gå ut over pasientsikkerheten.

Mobiliteten i arbeidskraften i Norden har utfordringer, og vi trenger hverandres arbeidskraft. Det er enkelt å flytte rundt – språk, kultur og samfunn er ganske likt. Da må

vi ikke lage rigide ordninger som hindrer at vi bruker hverandres kunnskap og kompetanse.

De utfordringene jeg skisserer, og som er skissert her, kan la seg løse ved samarbeid om utdanning og autorisasjonskrav. Jeg synes en debatt som dette kan vise oss disse utfordringene og sette dem på den politiske dagsordenen. Så skal vi løse dem.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [11:59:42]: Konklusjonen etter denne debatten, med et godt antall talere, er at dette er en problemstilling som vi er enige om at vi skal løse. Jeg må likevel si at jeg er overrasket over det fokuset som mange talere har hatt på at her må det finnes et ganske stort antall unntak, på grunn av særnorsk politikk. Hvis alle land skulle innta en slik holdning, ville vi aldri kunne få et grensefritt Norden, vi ville alltid få nye og betydelige grensehindre.

For om lag et år siden hadde Aftenposten et intervju med den svenske handelsministeren. Der gikk hun igjen en rekke handelspolitiske hindringer som hun mente Norge hadde overfor Sverige. På en forbilledlig måte pekte hun på galskapen i mange av disse hindringene. Jeg kunne godt tenke meg at samarbeidsministeren benyttet noe tid til å redegjøre for hva norske myndigheter har gjort med tanke på de punktene som Sveriges handelsminister pekte på i den artikkelen.

Til slutt vil jeg si at Fremskrittspartiet støtter de tre forslagene som Høyre har fremmet i debatten.

Per-Kristian Foss (H) [12:01:56]: Jeg har bare lyst til å kommentere Bendiks H. Arnesens kommentarer til Høyres tre forslag. Jeg er litt overrasket over at nestlederen i delegasjonen til Nordisk råd innfører en ny ordning, nemlig at alle grensehindre som skal bekjempes, ikke skal koste noen penger. Det er et nytt prinsipp. Forslag nr. 6 kan koste noen penger, men det forutsetter at alle de nordiske lands ungdommer kommer til Norge for å studere – hvis det ikke er en gjensidig fordel. Ved å fjerne grensehindre på dette området kan vi norske borgere ha en fordel i andre land og nordiske borgere også ha en fordel i Norge. Jeg er overrasket over at man er så forsiktig med å be sin regjering vurdere et forslag som kan koste noen penger, men som kan gi fordeler til unge borgere.

Når det gjelder kommentarene til forslag nr. 8, tror jeg de skyldes mangel på kunnskap om ordningen. Jeg har selv sendt et skriftlig spørsmål til finansministeren som ble besvart i forrige uke. Der redegjøres det ganske riktig for at saksbehandlingstiden har gått ned, men det er fortsatt stor reiseavstand til de fleste skattekontor hvor dette kan løses. Det har man begynt å lage en ordning for som jeg synes er fornuftig. Ordningen går ut på at fremfor at du skal reise til skattekontoret, kan skattekontoret komme til deg, f.eks. til Sør-Varanger, noen dager i uken for å ta unna der hvor det er ganske store mengder med andre arbeidstakere. Tilsvarende ordninger kan man innføre andre steder. Jeg ber altså om at man gjør mer av det man har begynt på i den rød-grønne regjeringen, men selv det er man tilbakeholdne overfor.

Med en slik holdning til å fjerne grensehindre tror jeg

intet blir gjort. Intet blir gjort – det er altså regjeringspartiets ståsted. Jeg beklager det, men jeg registrerer at man ikke engang vil be sin egen regjering om å vurdere å fjerne grensehindre på dette området.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [12:04:29]: Ord som «historisk» og «enestående» har vært brukt om debatten som gjennomføres her i Norge i dag og i de andre nordiske landene enten før eller etter oss. Temaet skaper engasjement og viser utålmodighet når det gjelder urimelige grensehindre.

Jeg har noen få kommentarer til Høyres tre forslag.

Jeg har forståelse for bekymringene til Bendiks H. Arnesen for at forslag nr. 6 kanskje er for dyrt, og spørsmålet om forslag nr. 8 er nødvendig. Likevel velger Kristelig Folkeparti å støtte forslagene fra Høyre. Dette er henstillinger til regjeringen om å vurdere, og det må være uproblematisk, mener jeg, å få en vurdering av disse hindringene fra regjeringen.

Vigdis Giltun (FrP) [12:06:03]: De nordiske landene har få innbyggere, og det er viktig å få til et bedre samarbeid innenfor helsesektoren. Spesielt gjelder kanskje dette dem som har sjeldne sykdommer. Velferdsutskottet har hatt oppe en sak hvor de har oppfordret til å danne et kompetansesenter for å kunne utveksle erfaringer og gi raske diagnose og et bedre behandlingstilbud til pasienter med sjeldne sykdommer. Dette er en sak som det haster med, for det gjelder personer hver eneste dag som ikke får den helsehjelpen de trenger.

En annen ting er transportordninger og brukerstyrt personlig assistanse, som var nevnt her. Der er det ikke bare grensehindre mellom landene, der har vi grensehindre mellom de norske kommunene. I Oslo er det også grensehindre mellom de ulike bydelene: Flytter man fra en bydel til en annen, mister man retten til brukerstyrt personlig assistent og må søke på nytt. Så det er nok et problem som Norge må løse nasjonalt før man kan forvente at det kan løses gjennom de nordiske land. Jeg håper at det skjer.

Når det gjelder autorisasjoner, som Sonja Mandt tok opp her, tror jeg det også er viktig. Naprapatene, som var nevnt, har vært autorisert siden 1994 i Sverige. Det er også en offentlig utdanning i Finland. Det er over 900 naprapater i Sverige og nærmere 400 i Norge nå. De behandler flere tusen pasienter hver dag, og de oppnår ikke autorisasjon og får heller ikke samarbeide med det offentlige helsevesenet eller med Nav-kontorene i Norge. Det hindrer de svenskene som har muligheten til å jobbe i det offentlige helsevesenet i Sverige, i å ta jobb i det offentlige helsevesenet i Norge.

Jeg tror det er sendt inn en søknad om autorisasjon i Norge, og jeg håper også at de andre nordiske landene godkjenner de utdanningene, som vil utvide behandlingstilbudet innenfor den sykdomsgruppen mange rammes av i våre nordiske land, nettopp muskel- og skjelettsykdommer.

Så er det håndhevelse av straffer. Jeg har tatt opp en sak i Nordisk råd, men jeg har fremdeles ikke fått svar fra de ulike regjeringene. Spørsmålet ble sendt inn 18. ja-

nuar, det er tre måneder siden, svarfristen skal være seks uker. Det gjelder mennesker som har blitt fratatt retten til å holde dyr, og som flytter til et annet land og får lov til å holde dyr der. Jeg mener at her bør man kunne samordne seg innenfor Norden på samme måte som man gjør når man mister sertifikatet, f.eks. på grunn av fyllekjøring – da har man ikke lov til å kjøre i de andre landene heller. Mister man retten til å holde dyr på grunn av grov mishandling eller vanskjøtsel, bør man heller ikke kunne ha den retten i de andre nordiske landene. Jeg er spent på svaret når det kommer.

Jeg vil minne om at det kommer veldig mange utenlandske arbeidere til Norge for tiden. Komiteen var og snakket med Skatt vest i forrige uke, og de kunne fortelle at det var 2 500 nye søknader om skattekort fra utlendinger bare i februar. Det er en stor utfordring både å ivareta våre trygdeordninger og å ivareta likebehandling av dem som kommer hit for å jobbe.

Statsråd Rigmor Aasrud [12:09:22]: Jeg har oppfattet at debatten begynner å gå mot slutten og har lyst til å takke for mange gode innspill. Debatten her har vist at det er stort engasjement for nordiske spørsmål og da i særdeleshet knyttet til grensehindre. Jeg skal bare kommentere veldig kort noen av de forslagene som har kommet opp.

Når det gjelder utfordringene knyttet til merverdiavgift ved innføring av forskjellige typer maskiner og andre ting, jobbes det nå i Sverige med å se på hvordan man kan forenkle ordningen. Fra norsk side følges arbeidet tett, og det gjøres også tilsvarende vurderinger i Norge. Men som det ble sagt her, er det et arbeid som er krevende, for man må sørge for at kontrollordningene er gode.

Det har også vært mange spørsmål knyttet til Bjørnfjell her i dag, og jeg har nå sjekket det opp og fått beskjed om at det har vært møter mellom departement, næring, fylkeskommune og etat med sikte på å få til utvidet åpningstid i høytidene neste år.

Det er andre saker som også har vært nevnt. Jeg tror mange av de grensehindrene som har vært i fokus i dag, dreier seg om trygd og sosiale forhold. Det er en nordisk konvensjon om trygd som er reforhandlet nå, og som man tar sikte på å underskrive i et møte mellom de nordiske sosialministrene i juni 2012. Det er også en konvensjon om bistand, der det ble laget et utkast i 2006, som det nok, på bakgrunn av den rapporten vi har nå, er grunn til å se på igjen og sørge for at blir videreført.

Ellers har jeg bare lyst til å nevne noen få andre poeng. Jeg ble spurt om å kommentere de forslagene som ble reist av Per-Kristian Foss. Bendiks H. Arnesen kommenterte dem, men jeg vil bare se litt på ordlyden i forslag nr. 6. Det er ingen ordlyd der hvor det står at man skal vurdere: «Det henstilles til regjeringen (...) å harmonisere reglene.» Det er et forslag som jeg på stående fot ikke er i stand til å se konsekvensen av. Da må man kunne reglene, hvordan de er i de enkelte landene. Jeg vil anbefale at man i alle fall bruker noe tid på å utrede dette før man bestemmer seg for at man skal henstille.

Så har jeg helt til slutt bare lyst til å si at arbeidet med grensehindre er spennende og krevende. Det begyn-

ner etter hvert å bli ganske mange forskjellige instanser som jobber med grensehindre, og jeg mener at det initiativet vi tar nå, både til en utarbeidelse av en handlingsplan og for å se på organiseringen, er et viktig arbeid. Jeg tror det er viktig at vi tar med oss det også i det videre arbeidet, slik at det ikke blir så mange instanser at vi til slutt går oss litt vill i alle som skal drive innefor det feltet.

Bendiks H. Arnesen (A) [12:12:43]: Bare en kort merknad: Jeg har selvfølgelig ikke til hensikt å stoppe arbeidet med grensehindre fordi det koster penger. Det vi går for i dag, koster penger, det må vi ikke være i tvil om, men vi har vel alle sans for at det skal gjøres.

Når det gjelder forslag nr. 6 og de øvrige forslagene, står det ikke at det henstilles å vurdere, det står at det henstilles å gjøre det. Så hvis Høyre mener at det er «vurder» som skal stå der, så må det rettes opp. Slik det står i alle tre forslagene nå, står det at man henstiller til regjeringen å gjøre det.

Torgeir Trældal (FrP) [12:13:46]: Bare en kort merknad til statsrådens kommentar om at hun har sjekket ut om Bjørnffjell, at man skulle se på åpningstider i høytidene.

Med all respekt er det bra hvis man klarer å få det åpent i høytidene, men det er jo stengt der hver natt 365 dager i året. Næringslivet er ikke bare avhengig av å ha det åpent i høytidene, derfor ber jeg statsråden om at hun tar med dette inn i regjeringen. Vi har registrert at debatten om grensehindre i Norden ikke er viktig nok til at statsministeren selv kommer hit, han har vel andre oppgaver som er viktigere, tydeligvis. Det synes jeg er beklagelig, at man ikke har mer trykk fra statsministerens side. Statsministeren er ikke ofte i denne salen, det har vel aldri skjedd at en statsminister har vært så lite i denne salen som det vi har opplevd i denne perioden. Jeg vil i alle fall be statsråden ta med seg inn i regjeringen at det hjelper ikke bare å ha åpent i høytidene – næringslivet er faktisk på jobb 365 dager i året. Da er det vi politikere som må legge rammebetingelsene, slik at næringslivet får drive med det de skal, og betaler skatter og avgifter til samfunnet som vi kan bruke på andre måter.

Per-Kristian Foss (H) [12:15:10]: Forslag nr. 6 er jo et henstillingsforslag. Jeg har full tillit til at regjeringen er i stand til å utrede. Er det noe jeg har tillit til når det gjelder denne regjeringen, er det at de i alle fall er i stand til å bruke tid på å utrede.

Jeg gjør oppmerksom på at man i henhold til en tidligere inngått nordisk avtale – mellom de nordiske land, naturlig nok – har erkjent retten til å studere i hverandres land. Jeg trodde at det skulle omfatte alle folk og ikke bare de som hadde råd til å gjøre det uten å få studiestøtte. Jeg forutsatte at studiestøtte var en del av det nordiske systemet, slik jeg har lært at sosialdemokratiet, i alle fall i gamle dager, tenkte. Hvis dette er en rett som skal forbeholdes dem som kan finansiere sine studier uten offentlig støtte, må jeg si at jeg har oppfattet politikken fra regjeringen noe annerledes.

Alf Egil Holmelid (SV) [12:16:19]: Eg er av dei som har jobba mye for å få internasjonalt samarbeid i Norden om forskning og utdanning. Eg har bl.a. jobba med forskarskolar på tvers av universiteta i dei nordiske landa, som Nordisk råd er med på å finansiere. Men det å ta eit sånt forslag utan at vi har noko meir grunngeving, synest eg blir litt krevjande. Så vidt eg veit, har bl.a. Sverige no vedteke at dei skal innføre skolepengar på universiteta – noko vi ikkje har i Noreg. Betyr det at nordmenn skal kunne studere i Sverige utan å betale skolepengar? Det er ein del sånne komplikasjonar som eg føler at ingen har svart over bordet på. Det er ingen vond vilje, men det er ikkje så dumt å vite kva ein vedtek – sjølv ikkje i Stortinget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1

Sak nr. 2 [12:17:18]

Interpellasjon fra representanten Svein Flåtten til nærings- og handelsministeren:

«Norske bedrifter investerer stadig mer i fremvoksende økonomier, og internasjonale investeringer utgjør en økende faktor i det å skape utvikling i fattige land. I mange utviklingsland kan manglende forutsigbarhet ved det juridiske rammeverk hindre direkteinvesteringer. Eksponeringen for politisk risiko er stor, og bilaterale investeringsavtaler, BITs, utgjør et viktig verktøy for å sikre at norske bedrifter investerer. Norge har så langt inngått langt færre BITs enn våre naboland og EU. Det kan skape en konkurransemessig ulempe for norske bedrifter. Den norske modellavtalen for bilaterale investeringer gir ifølge norsk næringsliv verken tilfredsstillende beskyttelse mot ekspropriasjon eller effektiv håndheving ved å kreve uttømming av lokal rettsanvendelse. Derved gis et svakere vern enn andre lands BITs.

Hva vil statsråden gjøre for å øke omfang og kvalitet på avtaler for å beskytte norske investeringer?»

Svein Flåtten (H) [12:18:51]: Norsk næringsliv blir stadig mer internasjonalisert. Utenlandske bedrifter investerer i Norge, og norske bedrifter investerer i utlandet – ikke minst i de fremvoksende økonomier og i utviklingsland. De globale maktforskyvningene og endringene i handels- og investeringsmønster gir en betydelig endring også i det risiko- og konkurransebildet som norsk næringsliv i stadig sterkere grad vil bli utsatt for i årene som kommer.

Det er positivt for norsk økonomi at vi investerer ute. Men det er ikke til å legge skjul på at investeringer i nye fremvoksende økonomier har en betydelig økonomisk risiko – større enn andre steder. Investeringer i slike land er også mer risikable enn tradisjonell handel, fordi det er langsiktige investeringer. De må stå seg ved politiske skiftninger og andre samfunnsendringer, noe som kan komme brått på enkelte steder. Den langsiktige profilen ved investeringer gjør at gevinster først hentes ut over lang tid. Den politiske risiko er selvsagt størst når prosjektene er i høstefasen, og det fremtrer som lønnsomt.

Såkalte bilaterale investeringsavtaler kan i en slik sammenheng representere et sikkerhetsnett som beskytter investeringenes økonomi i hele levetiden. Det gjør det selv-sagt ulike lettere å løpe en investeringsrisiko. Situasjonen for norske bedrifter i øyeblikket er at de er dårligere stilt med hensyn til denne typen sikkerhetsnett enn andre nordiske – og de fleste andre europeiske – land, som alle har et bedre system enn vi har for våre bedrifter.

Jeg har forstått regjeringens og ikke minst nærings- og handelsministerens utadvendte virksomhet slik at de gjerne vil at norske bedrifter skal investere ute – og ikke minst i de fremvoksende økonomier – på grunn av alle de positive ringvirkningene som skapes der investeringene gjøres. Det gjelder jo ikke bare de positive ringvirkningene for de norske bedriftene – det gjelder arbeidsplasser, kompetanseoppbygging og økte skatteinntekter for de landene hvor dette skjer.

I dag er det betydelig usikkerhet, og for liten forutsigbarhet, ved det juridiske rammeverk rundt investeringsbeskyttelsen i mange utviklingsland. Derfor velger mange bedrifter å investere via selskapsetableringer, i finanssentra, i oversjøiske land eller på annen måte. Direkte inngåelse av bilaterale investeringsavtaler med sentrale utviklingsland kunne gitt økt forutsigbarhet og gjort at det ble økning i de norske direkteinvesteringer i denne typen land, slik at behovet for tungvinte omveier ble redusert.

Det er et faktum at flere utviklingsland har henvendt seg til norske myndigheter med tanke på å inngå denne typen investeringsavtaler, men at man ikke får det til. Det er klart at det svekker konkurransemulighetene for norske industrietableringer.

De siste ti årene har norske bedrifters direkteinvesteringer, utenom EU og USA, tidoblet seg. Vi har kun 16 investeringsavtaler – langt færre enn alle sammenlignbare land. Sverige har fire ganger så mange. EFTA-landet Sveits har langt over 100. Utviklingen går i retning av mer bruk av denne typen beskyttelsesavtaler – også som elementer i handelsavtaler, og også mellom de industrialiserte landene.

En avtale som inneholder aksept for ikke-diskriminerende behandling av investeringer, full sikring mot vilkårlig myndighetsutøvelse og erstatning ved ekspropriasjon samt fri adgang til kapitaloverføringer og tvisteløsningsorganer som fungerer, vil for utviklingsland kunne tiltrekke seg investeringer selv om institusjoner, lovverk og økonomi ellers måtte være litt i støpeskjeen, slik det ofte er.

Norge fikk i 2008 en såkalt modellavtale etter at det lenge hadde stått stille på dette området, men oppfatningen blant norske bedrifter er klar; denne avtalen har svakheter – for mange svakheter. Det gjelder ekspropriasjon, hvor prinsippene om kompensasjon for tap og en effektiv og tilstrekkelig erstatning er uklare, er svakt utformet. Krav om uttømming av nasjonale rettsmidler før internasjonal voldgift kan benyttes, gir også en for svak adgang til å håndheve investorenes rettigheter ved brudd på avtalen, og det burde vært større og raskere mulighet for voldgiftsbehandling.

Omfanget av tvisteløsningsmekanismen som bare gjelder brudd på selve avtalen og ikke på investeringskontrakten, gir også investorene reduserte muligheter til å nå

frem med sine krav i en konfliktsituasjon – og det er jo konfliktsituasjonene som er de aktuelle.

Investeringer fra utenlandske bedrifter er en viktig driver for den økonomiske og sosiale utvikling i de fremvoksende økonomier, og det er selv-sagt viktig for å øke velstanden og redusere fattigdommen i denne typen land. Erfaringsstallene viser at slike investeringer bidrar til høyere inntekter for de lokalt ansatte, til mer moderne produksjonsmetoder, og til at ny teknologi tas i bruk – ikke bare i den bedriften som dette gjelder, men det sprer seg ofte til andre, lokale bedrifter. Gode eksempler har en smitteeffekt, ikke bare i vårt land, men over hele verden.

Bilaterale investeringsavtaler gir derfor økt trygghet og sikkerhet for investeringer i utviklingsland, men det skal ikke være noe instrument for å påvirke utviklingen i denne typen land; det skal ikke være noe instrument for å påvirke reguleringer av næringslivets rettigheter og plikter. Der står selvfølgelig ethvert land fritt. Men avtalene vil nok virke disiplinerende på mottakerlandene når det gjelder å overholde avtalene, og oppfattes selv-sagt som et positivt signal om vilje til utenlandske investeringer. Og fra et land som Norge er det viktige signaler.

Det er derfor viktig at investeringsavtaler kan bli en naturlig del av frihandelsavtaler som Norge inngår, og at man i tillegg inngår slike avtaler når det er klart behov for denne type sikkerhetsnett for norske investeringer. Vi trenger disse avtalene, bl.a. i BRIC-landene. Vi trenger dem i de nye økonomier i Asia, som Thailand, Malaysia, Vietnam og Korea – Tyrkia er et aktuelt land – og i Afrika, selv-sagt, med Sør-Afrika i spissen, men også i veldig mange andre land.

EU synes nå å prioritere denne type investeringsavtaler, og det tror jeg er et veldig viktig signal. EU har overført kompetansen til å fremforhandle denne type avtaler fra medlemslandene til EU-nivå. Det betyr at EUs handelspolitikk fremover vil omfatte beskyttelse av direkte utenlandske investeringer. Kommisjonen er gitt forhandlingsmandat til å forhandle med bl.a. Canada, India og Singapore, og under toppmøtet mellom Kina og EU i februar i år ble det enighet om å starte forhandlinger om denne typen investeringsavtaler.

Jeg tror ikke at Norge bør ha industripolitiske vilkår som er dårligere enn det EU har eller vil få gjennom sitt nye regime. Man må ha avtaler som gir tilstrekkelige og effektive rettigheter i forhold til den risikoen som er aktuell.

Likeverdighet når det gjelder konkurransevilkår for norske selskaper, er selv-sagt helt sentralt, slik at en ikke gir noen en svakere rettsstilling enn den andre lands avtaler gir.

Så har det vært en debatt over noen tid om hvordan denne typen investeringsavtaler står seg med hensyn til våre grunnlovsbestemmelser, og at Grunnloven kan være et hinder for å utvikle og inngå slike avtaler. Det er vanskelig å se at dette kan være noe problem så lenge avtalene begrenses til erstatning og folkerettslig prøving, men det vil være interessant å høre statsrådens holdning også til dette temaet, som, så vidt jeg vet, har vært svært grundig utredet ved Det juridiske fakul-

tet i Oslo, uten at man fant dette forholdet problematisk.

Jeg mener at denne saken rett og slett står om hvorvidt man har vilje og nødvendig handlekraft til å gå i gang med å endre på forholdene for å legge bedre til rette for norsk næringslivs innsats i fremvoksende økonomier, i utviklingsland, med de positive ringvirkninger som det vil gi for næringslivet her hjemme, og med de ringvirkninger det vil gi for de landene som vi samarbeider med.

Statsråd Trond Giske [12:29:10]: Interpellanten tar opp situasjonen for norske bedrifter som investerer i framvoksende økonomier i land der det ofte vil være manglende forutsigbarhet ved det juridiske rammeverket, og/eller en betydelig politisk risiko forbundet med investeringen.

Regjeringen er opptatt av å fremme norske investeringer i utlandet. Dette er sentralt for norske bedrifters konkurranseevne, og vi vet at norske bedrifter i utlandet bidrar positivt til sosial og økonomisk utvikling i den type land som er tema for interpellasjonen. Det er derfor viktig for regjeringen å bidra til at norske bedrifter møter åpne og forutsigbare rammevilkår. Det gjør vi i Verdens handelsorganisasjon, WTO, og gjennom frihandelsavtaler som inngås med enkeltland eller tollunioner i samarbeid med EFTA, eller av Norge alene.

Vi gjennomfører også politiske besøk og er døråpner i markeder hvor styresettet gjør myndighetskontakt nødvendig for å sikre bedriftene innpass. Kommisjonsordninger og samarbeidsgrupper er andre eksempler på viktige bidrag til kontakt om generelle rammevilkår og enkeltsaker for norske bedrifter. De norske ambassadene og stedlig representasjon er viktige. Innvasjon Norge har i dag kontorer i over 30 land. Disse har i oppdrag å bistå norske bedrifter internasjonalt.

Når det gjelder bilaterale avtaler om investeringsbeskyttelse, også kalt BITs, som er interpellantens hovedtema, har det vært en vanskelig sak siden midten av 1990-tallet, og flere regjeringer av ulike valører har forsøkt å komme fram til en løsning. Årsaken til at dette har vært vanskelig, er at det i bunn og grunn må foretas en avveining mellom investors rett til, og behov for, vern og statenes rett til å regulere på eget territorium.

En investeringsbeskyttelsesavtale er ment å skulle beskytte utenlandske investeringer mot urimelige inngrep fra vertslandet. Det er spesielt aktuelt i land der den politiske risikoen er høy. Tradisjonelt har disse avtalene blitt inngått mellom kapitaleksporterende og kapitalimporterende land, eller om du vil, avtaler mellom industriland og utviklingsland. For kapitaleksporterende land har hensikten vært å beskytte sine investorer, mens kapitalimporterende land har ønsket å tiltrekke seg investeringer. Nå er bildet litt mer nyansert – de fleste land er både kapitaleksporterende og -importerende, og avtalene har blitt mer reelt gjensidige.

Dette er bilaterale avtaler, og de varierer noe i form og innhold, men de fleste er bygget på modeller utviklet i OECD på 1960-tallet, og det er en del fellestrekk som går igjen. Avtalene inngås mellom stater, men de gir direkte rettigheter til enkeltindivider og foretak. De inneholder

typisk bestemmelser som gir en utenlandsk investor rett til erstatning ved ekspropriasjon og nasjonalisering, rett til rimelig, rettferdig og ikke-diskriminerende behandling og ikke minst rett til å fremme sin sak for et internasjonalt voldgiftstribunal dersom investoren mener investeringsbeskyttelsesavtalen er brutt.

Det er dette siste som først og fremst har vært vanskelig i norsk sammenheng. Er det riktig at et internasjonalt voldgiftstribunal, bestående av jurister som velges ad hoc, skal kunne dømme norske lover og regler som traktatstridige og tilkjenne utenlandske investorer erstatningsbeløp på grunnlag av dette, med bindende virkning og uten mulighet for å anke? Dette ble ansett som såpass problematisk at det på midten av 1990-tallet ble besluttet å avvente videre forhandlinger om investeringsbeskyttelsesavtaler inntil man hadde funnet en løsning.

Det ble reist spørsmål ved om det i det hele tatt var anledning til å inngå avtaler med slikt innhold uten å komme i konflikt med Grunnloven § 88 om at Høyesterett dømmer i siste instans. Dette var mens forhandlingene om en multilateral investeringsavtale pågikk i OECD, den såkalte MAI-avtalen, og man antok at man måtte finne en god løsning i den sammenheng. Men MAI-forhandlingene gikk som kjent ikke helt på skinner og ble avsluttet uten at man oppnådde enighet.

Siden den gang er det flere sider ved de tradisjonelle investeringsbeskyttelsesavtalene som har blitt framhevet som uheldige, f.eks. ekspropriasjonsbestemmelsen.

Flere forsøk har blitt gjort opp gjennom årene for å finne en løsning, og det største arbeidet ble gjort da Stoltenberg II-regjeringen satte ned et statssekretærutvalg som skulle komme fram til en ny modellavtale for framtidige bilaterale investeringsavtaler. Utvalget, bistått av en embetsgruppe, arbeidet med utkastet i bortimot to år, og det ble sendt på høring i 2008. Hovedformålet med arbeidet var å finne en riktig balanse mellom investors rettigheter og statenes handlingsrom. Resultatet var en modellavtale som avvek fra den tradisjonelle BIT ved at den gir vertsstaten noe større handlingsrom. Høringen avdekket imidlertid at ingen var fornøyd. Næringslivssiden mente generelt at man i arbeidet med modellavtalen hadde gått for langt i å ivareta vertslandets adgang til å regulere på bekostning av investors behov for beskyttelse. Andre organisasjoner som generelt er mer skeptiske til handel og investeringer, var sterkt negative til utkastet til modellavtale og til at det overhodet inngås investeringsavtaler.

I 2009 ble det besluttet ikke å gå videre med arbeidet med en generell mal for investeringsbeskyttelsesavtaler, men vurdere behovet for, og utformingen av, bestemmelser om beskyttelse i forbindelse med handelsavtaler med India, Ukraina, Russland og Kina.

Interpellanten legger til grunn at BITs utgjør et viktig verktøy for å sikre at norske bedrifter investerer i land med høy politisk risiko. I arbeidet med forslaget til en ny modellavtale gjennomgikk vi en rekke studier som er gjort for å finne ut hvilken effekt disse har. Disse studiene er ikke entydige, men det er grunn til å hevde at avtalene ikke har så stor betydning som tilhengerne hentyder når det gjelder *fremme* av investeringer. Det var også et syn som fram-

kom under høringsrunden. Flere bedrifter understreket at eksistensen av en bilateral investeringsbeskyttelsesavtale ikke hadde så stor betydning når de vurderte mulige land å investere i.

Det er likevel lett å forstå at norske selskaper som har investert i utlandet, og spesielt i land der den politiske risikoen er høy, ønsker å sikre sine investeringer best mulig. I så måte kan BITs være et velegnet instrument. Men som ansvarlige politikere må vi også se den andre siden av saken, nemlig hvilke konsekvenser det kan få for Norge at utenlandske investorer benytter slike avtaler mot oss, og hvilke konsekvenser det kan få for det politiske handlingsrommet i utviklingsland og i vekstøkonomiene.

Norge var svært tidlig ute med å se faresignalene ved denne type avtaler og hvilke negative effekter de kunne ha for vertslandet. Senere har også en rekke andre land fått et mer nyansert syn på disse avtalene. Land som Sør-Afrika og Australia har besluttet ikke å inkludere investor-stat-tvisteløsninger i sine avtaler, og en rekke andre land foretar lignende vurderinger.

I EU har kommisjonen nå, etter at Lisboa-traktaten trådte i kraft, fått mandat til å forhandle investeringsbeskyttelsesavtaler. Det er for tidlig å si hvordan EUs nye avtaler vil se ut, men det pågår også der en diskusjon om hvor det riktige balansepunktet mellom investorvern og staters rett til å regulere skal finnes.

Regjeringen vil ikke utelukke at Norge i framtiden vil inngå investeringsbeskyttelsesavtaler, men det bør være avtaler som tar høyde for staters rett til å handle på eget territorium og muligheter for utvikling av gode standarder for miljø, arbeidstakerrettigheter og sosiale rettigheter.

Dag Terje Andersen hadde her overtatt presidentplassen.

Svein Flåtten (H) [12:36:45]: Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg velger å tolke ham positivt. Jeg er enig med ham i at dette ikke er enkelt. Hadde det vært det, hadde det vært gjort for lenge siden, uansett regjeringer. Men jeg synes også at han kanskje problematiserer forhold som man tydeligvis ikke problematiserer i andre land. Som jeg nevnte i innlegget mitt, har jo alle sammenlignbare land, inklusiv EU, gått i en annen retning. De har inngått atskillig flere avtaler.

Nå sier statsråden at også de er i ferd med å se problemene – om de ser det litt annerledes, er jeg mer i tvil om. På meg virker som om f.eks. EU har flyttet dette opp på et høyere nivå for å øke tempoet i dette. Jeg tror det er helt riktig at man skal være forsiktig med reguleringer på andre lands territorium, som griper inn i det – det er jo heller ikke meningen. Men det er helt opplagt at det er fullt mulig å få til dette når man har gjort det andre steder.

Jeg er også litt forundret over at fremstillingen av disse studiene som har vært gjort, viser at denne ikke har særlig stor betydning. Jeg tror nok at jeg gjerne ville se det litt bedre beskrevet.

Så er det ikke slik at jeg med denne interpellasjonen mener at det ikke gjøres noe for norsk næringsliv i utlan-

det. Det gjøres mye arbeid med frihandelsavtaler, WTO og døråpning, som statsråden selv bedriver i relativt stor utstrekning, men her snakker vi om jusen og sikkerheten for verdiene for hvert enkelt selskap. Det er helt opplagt at når dette bringes inn i styrerommene for en endelig beslutning – skal vi gå inn i det landet, skal vi gå inn på dette prosjektet – vil man se på risikoen for egen økonomi. Slik er det overalt, og jeg har også lyst til å understreke at ikke minst våre egne, og med det mener jeg statens egne selskaper, veldig ofte faktisk kommer i denne situasjonen.

Norsk Hydro er et godt eksempel på selskap som investerer ute. Da gjelder det skattebetalernes penger. De er minst like viktige som de private bedriftenes egenkapital.

Statsråd Trond Giske [12:40:04]: Hvis dette hadde vært enkelt, hadde det vært enkelt. Men dette er altså noe som regjeringer av alle farger har stridd med fra midten av 1990-tallet – både Brundtland-regjeringen, Jagland-regjeringen, Sentrumsregjeringen, så en Stoltenberg-regjering, en regjering hvor Høyre har vært med, og så igjen en Stoltenberg-regjering. Dette har vært diskutert under mange næringsministre, og man har ikke funnet en enkel løsning som avveier alle disse hensynene. Også for Høyre må det være et dilemma at man lager konstruksjoner som i verste fall overprøver norsk rettsvesen og Norges Høyesterett. Dette er en toveisavtale. Det er ikke slik at den bare sikrer norske investorer mot urimelige inngrep i andre land, den skal også sikre utenlandske investorers rettigheter i Norge. Men hvor langt de rettighetene går når det gjelder vår selv-råderett og vårt rettssystems suverenitet, er et vanskelig dilemma. Vi prøver å ha en pragmatisk innfallsvinkel til dette – ikke en dogmatisk, verken på den rene investeringsbeskyttelsessiden eller på den rene handelsskeptiske siden. Vi prøver å finne gode løsninger som sikrer investorers rimelige krav til beskyttelse, samtidig som man respekterer både norsk og samarbeidslandets rett til å bestemme innenfor egne grenser. Det tror vi er fullt mulig med de avtalene som vi forhandler om, eller med de prosessene vi har på gang. Så skal vi selvsagt også følge utviklingen i EU nøye, for EU sliter med nøyaktig de samme avveiningene. Så det EU gjør, vil også være noe vi kan lære av, trekke erfaringer av og ta med i vårt videre arbeid.

Ingrid Heggø (A) [12:42:07]: Interpellanten tek opp situasjonen for norske bedrifter som investerer i framvoksende økonomiar i land der det ofte vil vera manglande føreseielegheit ved det juridiske rammeverket og faktisk ein monaleg stor risiko med investeringa.

Ministeren understreka at regjeringa er oppteken av å fremja norske investeringar i utlandet når dette også er sentralt for norske bedrifter si konkurranseevne, og når vi også veit at norske bedrifter i utlandet bidreg svært positivt til sosial og økonomisk utvikling i den typen land som er tema for denne interpellasjonen.

Det er viktig for oss raud-grøne å bidra til at norske bedrifter møter opne og føreseielege rammevilkår. Det gjer vi m.a. i Verdas handelsorganisasjon – WTO – og gjennom frihandelsavtalar. Eg vil òg trekkja fram den flotte innsatsen som Innovasjon Norge gjer internasjonalt.

Bilaterale avtalar om investeringsbeskyttelse, også kalla BITs, er interpellanten sitt hovudtema. Som mange har sagt her, har det vore ei svært vanskeleg sak sidan midten av 1990-talet, og fleire regjeringar har forsøkt å koma fram til ei balansert løysing. Årsaka til at det har vore vanskeleg, er avvegingar mellom investorar sin rett til og behov for vern og staten sin rett til å regulera på eige territorium.

Tradisjonelt var nok dette ofte avtalar mellom industri-land og utviklingsland. I dag er dei fleste land både kapitaleksporterande og importerande, og avtalane er nok meir reelt gjensidige.

Interpellanten legg til grunn at BITs utgjør eit viktig verktøy for å sikra at norske bedrifter framleis skal investera i land med høg politisk risiko. Ministeren viste til at det i arbeidet med forslag til ein ny modellavtale vart gått gjennom ei rekkje studiar for å finna ut kva for effekt det faktisk har. Studiane var ikkje eintydige, men det er grunn til å hevda at avtalane ikkje har så stor betydning som tilhengarane tidlegare har sikta til når det gjeld å fremja investeringar. Ja, faktisk understrekar fleire bedrifter at eksistensen av ein bilateral investeringsbeskyttelsesavtale ikkje hadde vesentleg betydning når dei vurderte moglege land å investera i. Dette synest eg var interessant. Det er likevel lett å forstå at norske selskap vil sikra investeringane sine i utlandet, og i så måte kan nok BITs vera eit godt instrument. Men kva for konsekvensar kan det få for Noreg at utanlandske investorar nyttar slike avtalar mot oss, og kva for konsekvensar kan det få for det politiske handlingsrommet i utviklingsland og i overgangsøkonomiar?

Eg vil òg trekkja fram NGO-ane, som generelt er negative til at det vert inngått investeringsavtalar. Ja, mange meinte òg at modellavtalen som vart føreslegen, gjekk for langt i å avgrensa u-landa sitt handlingsrom til fordel for investorane. Dette viser at verda ikkje er i svart-kvitt, og det er ikkje enkelt å finna eit lett grep å ta her.

Eg vil understreka at dei tradisjonelle investeringsbeskyttelsesavtalane, BITs, har som formål å gje investor beskyttelse når investeringa er føreteken. Desse avtalane regulerer altså ikkje sjølve høvet til å investera i vertslandet. Det er òg verdt å merka seg at dei fleste nyare investeringsavtalane inneheld reglar som sikrar investor marknadstilgang.

Eg synest det er bra at interpellanten tek opp temaet, men eg er av den oppfatninga at det kan vera klokt å avventa korleis EU sin nye avtale vil sjå ut, og det er viktig at vi ikkje utelukkar at Noreg i framtida vil inngå balanserte – eg gjentek balanserte – investeringsbeskyttelsesavtalar. Difor er eg veldig glad for ministeren sitt svar her i dag.

Per Roar Bredvold (FrP) [12:46:49]: Jeg takker interpellanten for at han tar opp et viktig tema, som kanskje ikke er så ofte oppe i debattene. Desto viktigere er det at det blir tatt opp her i dag, og at man gjennom denne interpellasjonen får klargjort en del synspunkter og får avklaringer rundt dette temaet.

Det er en kjensgjerning at norske bedrifter investerer stadig mer i utlandet, og dette er positivt. På lik linje inves-

terer utenlandske firmaer i Norge, i tillegg til oppkjøp av bedrifter eller deler av disse. Dette er en naturlig utvikling, og noe vi skal være både fornøyd med og stolt av. Dette skaper konkurranse, som i de fleste tilfeller gjør oss bedre, og dermed kan vi enda sterkere stå imot den konkurransen vi har med utlandet på like produkter.

Det er også en kjensgjerning at vi, dvs. Norge, i økende grad også investerer i land som det tidligere av flere årsaker ikke var naturlig for oss å investere i. Dette er i utgangspunktet relativt fattige land, og land hvor demokratiet kanskje ikke har kommet like langt som i vestlige land. Det skjer imidlertid mye positivt i disse landene, og derfor er det interessant for mange bedrifter å investere her. Men ofte er dette langsiktige investeringer, hvor det også hviler en usikkerhet ved hvordan sluttresultatet vil bli. Det er nye arenaer, og disse må modnes.

Mange utviklingsland ønsker også mer kontakt med bl.a. Norge for å få investeringer i sitt land, i form av økonomiske plasseringer, men også mer konkret ved at det etableres bedrifter/fabrikker etc., slik at det skapes nye arbeidsplasser med de positive ringvirkninger dette gir for landet. Men for at flere norske kroner, dvs. investeringer, skal skje i disse landene, må det være tilnærmet like sikkert for norske investorer som for investorer i våre naboland og EU. Norske bedrifter ønsker selvfølgelig at deres investeringer ikke får dårligere forhold enn andres. Konkurranse er viktig, men den må i størst mulig grad være rettferdig og lik.

Fremskrittspartiet er kjent med at det foreligger noen avtaler, men ifølge deler av de norske bedrifter som har investert, eller kan tenke seg det, er avtalene for dårlige. Fremskrittspartiet tror at med bedre avtaler vil også investeringene bli større, og dermed mer langsiktige. Da vil det å investere resultere i bedre produkter og at man også tør å investere i installasjoner som bygninger og fabrikkutstyr etc. Det vil føre til at de lokalt ansatte blir i bedriften lenger og dermed bygger seg opp kompetanse, noe som igjen kan bidra til at deres eget lands velferd og utvikling vil øke i et raskere tempo enn nå.

Avslutningsvis: For at norske bedrifter og investorer skal kunne øke sitt engasjement i utviklingsland, er et bedre regelverk og ikke minst bistand og dermed et bedre vern et unisont ønske fra næringen. Hvis de får det, vil dette gagne alle, ikke minst utviklingslandene selv, på en positiv måte.

Gunnar Gundersen (H) [12:50:22]: Globalisering har gitt bedre liv for svært mange mennesker. Solide institusjoner og et godt rettslig rammeverk gir den forutsigbarhet næringslivet trenger for å investere i framvoksende økonomier.

Bilaterale investeringsavtaler kan løfte hele kontinenter ut av fattigdom.

Norsk næringsliv har alltid sett utover egne landegrenser. Vi har vært villig til å delta i internasjonal handel og har tjent på dette. At vi investerer i andre land, noen fortsatt på utviklingsstadiet, er en helt naturlig fortsettelse av dette. Nå hører vi om begreper som BRIC, MIST og CIVETS. Det disse begrepene viser, er at framvoksende økonomier

kommer til å bli en viktigere del av verden rundt oss framover. Norge har så langt inngått langt færre bilaterale investeringsavtaler enn våre naboland og EU. Norge risikerer dermed å bli satt på sidelinjen. Der bør vi ikke være.

En av hovedforutsetningene for sunn og vedvarende global økonomisk vekst er at internasjonale kapitalstrømmer får flyte mest mulig fritt. En mest mulig effektiv global kapitalallokering er garantisten for å utløse det enorme globale potensialet for velstandsutvikling. Bilaterale investeringsavtaler er oljen i det maskineriet som skaper bred økonomisk vekst for alle. Tilgang på ansvarlig og langsiktig internasjonal kapital er i mange land helt nødvendig for å skape godt fundamentert lokal vekst.

Liberaliseringen av pengestrømmene mellom land har ført til at utviklingsland har fått tilgang til ny kapital. Dermed har investeringene økt og skaffet trygge arbeidsplasser til mennesker som tidligere levde på et eksistensminimum.

Stortinget har nå til behandling bl.a. forvaltningen av SPU, Statens pensjonsfond utland, og jeg noterte meg under høringen at organisasjonene som stilte der, var enda mer hissige på at SPU skulle investere i utviklingsland, enn det som signaliseres i meldingen. Det viser at man har bred støtte for at investeringer er viktig, men samtidig må man ha trygghet for de pengene som investeres utenlands.

Sterke institusjoner, vern om privat eiendomsrett og en solid rettsstat er noen av de viktigste nøklene til økonomisk framgang. Forskning viser at det er landene som har lyktes med å skape åpne og solide institusjoner som også skaper en inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst. Åpne og solide institusjoner gir alle borgere mulighet til å delta i verdiskapingen. Bilaterale avtaler om investorbeskyttelse handler nettopp om vernet om den private eiendomsretten og et solid rettsvesen. På denne måten vil bilaterale avtaler styrke de samfunnsmessige institusjonene, som er nøkkelen til vekst.

Bilaterale investeringsavtaler skaper det institusjonelle rammeverket som gjør at en bredt fordelt økonomisk vekst kan finne sted. Det overrasker meg derfor at regjeringen ligger bakpå i denne utviklingen. Norges velferd er bygget på at vi har et konkurransedyktig næringsliv som skaper verdier. Vi er et land med en liten og åpen økonomi og har bygget vår velstand på handel og internasjonalt samkvem. Regjeringens passivitet i dette spørsmålet om bilaterale investeringsavtaler er ikke vår historie verdig.

Grenseoverskridende handel blir stadig viktigere. Da tenker jeg ikke på landbruksministerens tur til Sverige, men på vår betydelige internasjonale handel med store fremvoksende økonomier, som Kina og Brasil.

Vi har dårlig tid. Mens regjeringen dveler med forhandlinger om de nye bilaterale investeringsavtalene, forblir de mange gode prosjektene som kunne løftet mennesker ut av fattigdom, liggende i skuffen hos initiativrike gründere.

Jeg håper man kan sette opp tempoet i arbeidet med nye avtaler, slik at norsk næringsliv får større konkurransekraft, og at flere land i verden får tilgang til norsk kapital, som grunnlag for økonomisk vekst.

Alf Egil Holmelid (SV) [12:55:24]: Eg vil takke interpellanten for eit veldig viktig og interessant spørsmål.

Investeringar på tvers av landegrensene er viktige for å skape utvikling og vekst. Det gjeld generelt, men det gjeld ikkje minst i utviklingsland og i dei framveksande økonomiane.

Det har blitt stadig større forståing for betydninga av investeringar for å få økonomisk vekst i utviklingslanda. Det har vore ein periode kor det i utviklingsdebatten har vore fokus på å hjelpe dei aller fattigaste. Etter kvart har det blitt meir og meir forståing for å skape ein levedyktig økonomi. Å lyfte heilskapen i økonomien er ein viktig føresetnad også for å lyfte dei aller fattigaste. Difor er den forståinga som no finst for at norsk næringsliv, som har eit høgt teknologisk nivå, og som har ein lang internasjonal tradisjon, også driv investeringar i framveksande økonomiar – både for å styrkje seg sjølv og samtidig for å styrkje utviklinga i dei framveksande økonomiane og utviklingslanda – veldig positiv.

Difor er det fullt ut forståeleg at investorane er opptekne av beskyttelse av sine investeringar. Men her er det, som ministeren peikar på, veldig mange kryssande omsyn som vi må vere observante på og ta med i vurderingane.

Vi må balansere omsynet til kapitalinteressene opp mot omsynet til nasjonal sjølvråderett og nasjonalt demokrati. Vi kan ikkje fråta dei framveksande økonomiane – eller oss sjølve – retten til å drive ein uavhengig miljøpolitikk og ein uavhengig skattepolitikk. Det er det som faktisk er tilfellet her. Vi kan få internasjonale juristar, som ikkje har noko forankring i nokon nasjonalstat, som skal overprøve om vi skal kunne setje avgrensingar for kor store oppdrettsmerdar vi skal ha i Noreg, for å ta eit enkelt eksempel. Der er nokre balansegangar som det er viktig at vi tek inn over oss.

Vi skal også hugse litt på maktforholda i det internasjonale samfunnet. Det er ikkje alltid slik at investorane er små og statane er store. Vi har ein del tilfelle kor det motsette er tilfellet – kor små utviklingsland med eit dårleg utvikla apparat for skatteinnkreving og andre ting må halde seg til store, internasjonale og globale konsern som har ganske sterke krefter – både økonomiske og juridiske – til å drive gjennom sine krav.

Her er det mange omsyn vi må ta, om vi verkeleg skal gjere det som er best for utviklinga – både i dei framveksande økonomiane og i vårt eige land.

Difor er eg glad for at ministeren seier at vi skal følgje nøye med i dei debattane som foregår internasjonalt, og så skal vi gå vidare derifrå.

Svein Flåtten (H) [12:59:05]: Det eneste argumentet fra statsrådets side som er viktig, og som kan tillegges vekt her, er dette med overprøvingen av norsk rett, som jeg var inne på i mitt hovedinnlegg. Det har med forholdet til Grunnloven å gjøre.

Da den nåværende modellavtalen ble utformet i 2006, ble et par professorer bedt av Utenriksdepartementet om å se på forholdet til Grunnloven og til Grunnloven § 26, når det gjelder avgivelse av kompetanse som er forbeholdt norske domstoler. Da sa disse professorene, Alvik var den

ene, at gitt visse forutsetninger – og det nevnte jeg også i innlegget mitt – var det ikke problematisk å inngå nye investeringsavtaler og å utvide modellen. Forutsetningene er at man begrenser avtalene til erstatning og folkerettslig prøving.

Nå har den ene av disse to herrene, professor Alvik, i en ny rapport gitt en ny vurdering, hvor han først og fremst vurderer den nåværende modellavtalen og dens mangler – jeg pekte for så vidt på noen av dem i mitt innledningsinnlegg – men også på nytt forholdet til Grunnloven. Dette var et arbeid som ble gjort i fjor sommer.

Når statsråden henviser til at man skal følge utviklingen – det å følge utviklingen betyr også å se på om det dukker opp noe nytt – mener jeg at det er en utvikling her, langs to linjer: Det ene er rapporten til Alvik, og så vidt grundig som han nok en gang går inn på forholdet til Grunnloven, det andre er utviklingen i forhold til verden rundt oss. Også statsråden sier at det er en utvikling, og at vi må følge med i hva andre land gjør.

Hvis regjeringen vil være noe mer aktiv når det gjelder dette, tror jeg man kan gjøre norsk næringsliv en stor tjeneste – enda større enn ved å henvise til, som det er gjort her i dag, at Innovasjon Norge gjør en god jobb, og at vi gjør en god jobb gjennom internasjonale avtaler osv. Det er riktig, men veldig ofte koker det ned til den juridiske avveiningen til slutt. Og hvis vi kan få til den på en bedre måte enn i dag, og samtidig ta hensyn til Grunnloven, mener jeg at regjeringen bør være mer aktiv med det.

Takk ellers til alle som har deltatt i debatten.

Statsråd Trond Giske [13:02:26]: La meg først starte med å takke interpellanten for å ta opp et viktig og krevende tema. Jeg tror det er nyttig å få det diskutert og belyst i denne sal, fordi det er en sak som har mange sider, og som krever diskusjon for å finne gode løsninger. Og som alltid når det står motstridende hensyn mot hverandre, er ikke alltid løsningen å velge det ene eller det andre, men å prøve å finne en gyllen middelvei som ivaretar både hensynet til selvråderett og til norske politiske og rettsmessige beslutningsmyndigheter, og også legge til rette for godt investeringsklima i Norge for utenlandske bedrifter, men også i andre land for norske bedrifter.

Det er helt riktig som interpellanten sa i sitt første innlegg, at vi fra regjeringens side veldig aktivt ønsker å støtte opp under norske bedrifters investeringer og utvikling av handelssamarbeid med andre land. Vi ønsker at bedriftene også ser utover vårt eget kontinent, og er med på den fantastiske økonomiske utviklingen som foregår i de framvoksende økonomiene. Det er jo også derfor vi forhandler handelsavtaler med mange av disse landene. I noen av disse forhandlingene er investeringsspørsmål også et tema, og vi vil ivareta de hensynene som interpellanten og deltakerne i debatten har vært inne på, hvor vi avbalanserer investorenes krav på og behov for å bli beskyttet med de demokratiske spilleregler som gjelder i de land som vi investerer i.

Det er denne vanskelige balansegangen vi hele tiden prøver å gå, og det å ha en kontinuerlig debatt om det, og ikke minst minne om hvor viktige rammeverkene rundt

handel og investering er, er nyttig. For jeg tror også det er en påminning til dem som er opptatt av fattigdomsbekjempelse og utvikling i fattige land, at vi aldri lykkes med å skape den velstanden som vi drømmer om at alle skal ta del i, hvis ikke næringslivet spiller en aktiv rolle, hvis ikke vi investerer i næringsutvikling og bidrar til gode handelsforbindelser. Det er mange eksempler på det. En vellykket investering i et fattig land fra et norsk selskap bidrar av og til med mer skatteinntekter for vedkommende land enn det vi gir i bistand. Det viser flere eksempler. Derfor er det viktig å støtte opp under den utviklingen, og det skal vi gjøre på en god og balansert måte.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 2 avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Bendiks H. Arnesen, Hans Frode Kielland Asmyhr, Per-Kristian Foss, Alf Egil Holmelid, Per Olaf Lundteigen og Trine Skei Grande
- forslagene nr. 6–8, fra Per-Kristian Foss på vegne av Høyre

Forslagene nr. 1–5, fra Rigmor Andersen Eide, Bendiks H. Arnesen, Hans Frode Kielland Asmyhr, Per-Kristian Foss, Alf Egil Holmelid, Per Olaf Lundteigen og Trine Skei Grande og forslagene nr. 6–8, fra Høyre, er i sin form oversendelsesforslag.

Forslag nr. 1 lyder:

«Det henstilles til regjeringen å vurdere medvirkning til opprettelse av en nordisk ombudsmann i regi av Nordisk ministerråd som nordiske borgere kan henvende seg til når de møter problemer (grensehindringer) forårsaket av forskjellig forvaltningspraksis i de nordiske landene.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Det henstilles til regjeringen å vurdere nye lovforslag ut fra om de skaper grensehindringer i Norden.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Det henstilles til regjeringen å vurdere å etablere en forenklet tollklarering av arbeidsmaskiner på korte og tidsavgrensede arbeidsoppdrag i landet. Ordningen bør medføre fritak for fortolling (momsdeklarasjon) av maskiner og utstyr ved innførsel, men kombineres med en registreringsordning ved grensepasseringen for å sikre myndighetenes kontrollbehov.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Det henstilles til regjeringen å vurdere å finne en nordisk løsning for at yrkesutdannede i de nordiske land får rett til å arbeide i sine yrker i alle de nordiske landene på basis av sin nasjonale yrkesutdanning.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Det henstilles til regjeringen å vurdere å finne en nordisk løsning for personer som bor i et nordisk land og arbeider i et annet og som rammes av yrkesskade eller lengre tids sykdom, slik at disse kan få rehabilitering nærmest bosted for derved unngå lange og belastende reiser til arbeidslandet som med dagens regler er ansvarlig for rehabilitering.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Det henstilles til regjeringen i samarbeid med de andre nordiske lands regjeringer å harmonisere reglene for studiestøtte, som i dag begrenses av nasjonale krav til statsborgerskap og botid, med sikte på å øke muligheten for landenes borgere til å studere fritt i Norden.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Det henstilles til regjeringen å sørge for bedre og mer tilgjengelig informasjon om nordiske borgeres rett til å gjennomføre hele eller deler av videregående opplæring i et annet nordisk land.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Det henstilles til regjeringen å tilrettelegge for raske saksbehandling og lettere tilgjengelighet til skattekontorer for nordiske arbeidstakere som søker norsk d-nummer for å få utbetalt lønn med normalt skatetrekk i Norge.»

Presidenten vil foreslå at forslagene oversendes regjeringen uten realitetsvoting. – Det anses vedtatt.

Presidenten vil så foreslå at redegjørelsen fra fornyings-, administrasjons- og kirkeministeren om arbeidet med å fjerne grensehindre i Norden vedlegges protokollen. – Det er enstemmig vedtatt.

I sak nr. 2 foreligger det ikke noe votingstema.

Sak nr. 3 [13:11:06]

Referat

1. (261) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endring i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser (tilpasning av offentlig tjenestepensjon til uføres alderspensjon fra folketrygden)
 2. lov om endringer i utlendingsloven (innføring av Schengen-standardisert oppholdskort med biometri)
 3. lov om endringer i personopplysningsloven
 4. lov om endringer i lov 19. mars 1965 nr. 3 om fritaking for militærtjeneste av overbevisningsgrunner (avvikling av sivil verneplikt)

5. lov om endringer i svalbardmiljøloven
6. lov om endringer i skipssikkerhetsloven (gjennomføring av STCW-konvensjonens regler om hviletid) – er sanksjonert under 20. april 2012
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (262) Endringer i helseregisterloven mv. (opprettelse av nasjonal kjernejournal m.m.) (Prop. 89 L (2011–2012))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
3. (263) Årsrapport for 2011 fra Stortingets utvalg for rettferdsvederlag (Dokument 17 (2011–2012))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
4. (264) Endringer i studentsamskipnadsloven (Prop. 92 L (2011–2012))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
5. (265) Endringer i plan- og bygningsloven (Prop. 91 L (2011–2012))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
6. (266) Ombudsmannsnemnda for Forsvarets innberetning om virksomheten i tiden 1. januar–31. desember 2011 (Dokument 5 (2011–2012))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
7. (267) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Svein Flåtten, Rigmor Andersen Eide og Borghild Tenden om forenklinger i rapportering, skjemaer og regelverk for næringslivet (Dokument 8:96 S (2011–2012))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
8. (268) Samtykke til inngåelse av avtale av 25. november 2011 om opprettelse av sekretariatet for Den nordlige dimensjons partnerskap for helse og livskvalitet (NDPHS) (Prop. 90 S (2011–2012))
9. (269) Pansra køyrety til Hæren (Prop. 93 S (2011–2012))
Enst.: Nr. 8 og 9 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.
10. (270) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jørund Rytman, Arve Kambe, Hans Olav Syversen og Borghild Tenden om etablering av et eget «Regelråd» (Dokument 8:99 S (2011–2012))
Enst.: Tas ikke under behandling, jf. forretningsordenens § 28 tredje ledd bokstav e, jf. § 47
11. (271) Utenriks- og forsvarskomiteen melder å ha valgt Snorre Serigstad Valen til annen nestleder
Enst.: Vedlegges protokollen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.12.